

Marjatta-Bladet

Sommer 2025

48
2025

Marjatta
Strandvejen 15
4733 Tappernøje
Tlf. 5596 5119

E-mail:
marjatta@marjatta.dk
www.marjatta.dk

Redaktion:
Tine Bay Sørensen
Jens Hegli
Torben Olesen
Dorte Bruhn

Ansvarshavende:
Bernhard Schmitz

Layout & tryk:
Sangill Grafisk · 5553 0505

Marjatta Bladet udsendes til forældre og medarbejdere indenfor Marjatta Fællesskabet. Indlæg til Marjatta Bladet, der meget gerne må ledsages af nogle gode billeder, sendes gerne elektronisk til marjatta@marjatta.dk eller til Marjattas kontor mærket "Marjatta Bladet"

Deadline for næste nummer af Marjatta Bladet er den 1. oktober 2025.

Forsiden:
Er malet af Rosa

INDHOLD i Marjatta Bladet nr. 48, Juni 2025

3 Leder sommer 2025	24 Grethe Bagge Udstilling – Bredeshave
4 Ud og Hjem Igen	26 En impuls lever videre
7 Poesi og skønhed i en praktisk hverdag	29 Stig og det nye Idunhus
8 Stamtræ – undervisning	30 Hvorfor skrive et hæfte om Helsepædagogik?
9 Grethe Bagge udstilling på Stevns	32 Vers mig her og vers mig der
10 Nimah Naust Huset som nyt aflastningshus	34 Marjattabladet siger TAK til Dorte Bruhn
12 Besøg på SampoVigs kunstværksted	35 'Uldhytten'
14 Understøttelse af kompetenceudvikling for alle medarbejdere i Marjatta	36 Mindeord
16 Majstangsfest på Marjatta	38 Morten Lemke 70 år
18 En særlig kultur for lydhørhed	39 Opslagstavlen
21 ROMANTIK på Marjatta	40 Invitation
22 Lisbet Kolmos fortæller om de store malerier i Skolehjemmets sal	

Rettelse til Marjatta Bladet nr. 47, hvor der på side 26 fra artiklen "Hvad er kunstterapi på Marjatta". Skulle have stået skrevet af Diana Maria Malmgren og Maria Friberg, på vegne af Kredsen af kunstterapeuter-Antroposofisk Visuel Kunstterapi. Vi beklager fejlen.

LEDER SOMMER 2025

AF BERNHARD SCHMITZ

Til november kan vi fejre Marjattas fødselsdag, og i år fylder stedet 72, en høj flot alder, og på en måde en alder næsten svarende til et menneskeliv. Marjatta vil forhåbentlig en dag blive rigtig gammel, hvem ved, måske ældre end vi helt kan forestille os. Vi derimod har en helt naturlig levealder med alt hvad det indebærer og indeholder af oplevelser og erfaringer.

På Marjatta bliver mange af vores beboere ofte gamle, men livet har sin afslutning og i det forløbne år, har vi taget afsked med seks afholdte beboere, som alle har levet det meste af deres liv i Marjatta fællesskabet. Nogle gik bort efter længere tids sygdom, og andre gik bort pludselig og uventet. Alle har de præget livet på Marjatta, og med deres stærke personligheder beriget os, og på hver deres måde været vores læremestre ud i pædagogikkens mange spændende udfordringer. Vi er mange medarbejdere, som har været tæt på disse stærke personligheder, og vi kan alle se tilbage på årene med respekt og taknemmelighed.

Vi sætter os mange mål i livet, vi har drømme, håb og visioner. Om vi opnår alle drømmene, er der aldrig nogen garanti for, livet kan tage uventede drejninger, og vi kan finde nye veje og nye mål. En ting er dog helt sikker for os alle, og det er, at vi en dag skal herfra igen, døden er uundgåelig det ved vi alle. Betragter vi vores liv med andre øjne, når livet nærmer sig sin slutning? Bliver det som engang var vigtigt, nu uvigtigt? Hvad fortryder man? Hvad har man opnået og hvad ville man have gjort anderledes osv. helt naturlige overvejelser for mange mennesker.

Når alderen sætter sine begrænsninger og kroppen siger fra, så er det naturligt, at vi som regel har brug for omsorg og støtte fra andre. Nogle har let ved at tage imod hjælp, andre føler det intimiderende og som tab af frihed og medbestemmelse, et svært dilemma.

Marjattas beboere har livet igennem behov for støtte og omsorg, hvilket er en særlig livsbetingelse. Man kan selvfølgelig sige, at det har vi i et vist omfang alle, men for Marjattas beboere er hjælpen og støtten dog ofte mere omfattende.

Som omsorgspersoner er vi i høj grad bevidste om, at vi skal træffe store beslutninger for beboerne, og at vi på en måde træder ind i en andens frihedsrum. Vi gør det med forståelse, empati og stor respekt for den enkelte og det liv hvert menneske lever. Vi skal kunne fornemme, hvad hver borger ønsker, og hvad der er det optimale for den enkelte. Vi vil uvilkårligt komme til at træde ind i den andens frihedsrum og mulighed for selvbestemmelse, men vi er bevidste om det, og vi gør det som sagt med respekt og stor omsorg. Balancen mellem selvbestemmelse og omsorg er hele livet i en ustabil ligevægt, som ændrer sig gennem livets forskellige faser. Der opstår en helt særlig stemning, som det faktisk er virkelig svært at sætte ord på, men jeg ved, at de medarbejdere som har fået lov til at følge en beboer ind i den sidste livsfase, ved præcis hvad jeg taler om.

At tage omsorg for et andet menneske i livets sidste timer er og bliver en ganske særlig opgave. En opgave vi oplever som smuk og værdifuld.

Vi ser hvorledes de andre beboere viser forståelse og omsorg, og hvordan de hver især bærer sorgen med sig på smukkeste vis, og formår at sætte ord på følelser og finde trøst.

Jeg skriver disse linjer her i maj måned, mens solen skinner, alt blomstrer og livet opleves skønt og uendeligt. Vi kan finde trøst i naturen, som hvert år opstår på ny fra vintersøvn, og vi kan også finde trøst i at være en del af et fællesskab og i fælles minder.

Den mytologiske fortælling om Marjatta fra Kalevala, som mange gange er blevet genfortalt her i Marjatta Bladet, er netop fortællingen om drømme, håb, ønsker og udfordringer. Et motiv som viser, hvorledes den enkelte kan finde sin egen identitet sammen med andre. Marjatta ønsker at være mere end en "institution". Marjatta ønsker at være identitetsskabende og et stærkt fællesskab. Hertil hører også en fælles hukommelse og måske kan Marjatta Bladet, med sine mange små og store historier, give et lille bidrag til denne kollektive hukommelse. Lad os altid huske dem som er gået forud for os, med glæde og taknemlighed og ære være deres minde.

Marjatta Bladet ønsker alle en god sommer.

Ud og Hjem Igen

KIRSTEN ANDERSON FORTÆLLER TIL REDAKTIONSMEDARBEJDER TORBEN OLESEN, OM SIT OG SIN MANDS MØDE MED MARJATTA I UNGDOMMEN, OM MERE END TYVE ÅRS ARBEJDE MED STEINER PÆDAGOGIK I AMERIKA OG OM AT VENDE TILBAGE TIL DANMARK I EN MODEN ALDER OG IGEN FÅ EN TILKNYTNING TIL MARJATTA.

Kirsten, da jeg mødte jer første gang på Marjatta i slutningen af 1990'erne, arbejdede du som Sprogformer og med drama, John var Forstander på Vidarslund, eller man kan sige, at I tilsammen udgjorde Vidarslunds Forstanderpar.

Vil du fortælle lidt om, hvordan I mødte hinanden, og hvordan I kom til at arbejde på Marjatta?

Vi mødte hinanden i Dornach i Schweiz, hvor vi begge studerede Sprogformning. Da John havde afsluttet uddannelsen, tog han til Stuttgart, hvor han underviste på "Urskolen" der. Jeg fulgte efter senere. I 1988 skrev jeg til Henny Petersen på Marjatta og spurgte, om de havde brug for en Sprogformer.

Der kom lynhurtigt svar, hvor der stod, vi endelig skulle komme. Henny P. kendte mig i forvejen, da jeg inden uddannelsen i Dornach havde arbejdet som plejer på Marjatta 1980-82. Jeg havde taget uddannelsen som Steinerpædagog på Børnehaveseminariet i Charlottenlund. Det var på den baggrund, jeg kom til Marjatta som praktikant fra Børnehave seminariet, hvor jeg også havde lært Albert Eman at kende. Hans personlighed og undervisning gjorde et uudsletteligt indtryk på mig. Jeg fik et stærkt ønske om at forbinde mig med Marjatta og lære mere om pædagogikken.

I begyndelsen boede jeg oppe hos Henny og de "store piger". Det var en skøn tid. Jeg var nabo med Kirsten Petersen. Når jeg i dag besøger Sagahus, taler Kirsten og jeg tit om de gode gamle dage, hvor vi som 2X Kirsten var gode naboer.

Da jeg vendte tilbage til Marjatta som Sprogformer sammen med John, flyt-

tede vi ind i Gøngehuset på Strandvejen neden for Bredeshave. Der blev hurtigt meget at gøre for mig som sprogformer på skolehjemmet og på de dengang nye bosteder. John havde

inden sin uddannelse som sprogformer læst til Waldorf lærer i USA, og arbejdet som lærer i England. Nu, i Danmark blev han ansat på Steiner-skolen i Vordingborg, hvor han kom til at undervise i sprog, drama og humanistiske fag. Efter nogle år kom han til at arbejde på Odiliegården i Næstelsø, hvor Annegrethe Jacobsen som forstander blev hans mentor.

Skæbnen banker på døren, da Albert Eman og Karla flytter fra Vidarslund, hvor de havde boet og fungeret som

forstanderpar. Her havde jeg i samarbejde med Albert og Karla, stået for at indstudere skuespil bl.a. af Goethe og Tolstoj med Vidarslunds beboere. Det var en spændende og lærerig tid. Jeg havde oplevet Tryllefløjten i 1978, og følte mig berørt over at få lov til at arbejde med sådan en inspirerende gruppe.

Da Albert og Karla flyttede, opstod behovet for at finde en ny forstander. John og jeg blev spurgt, om vi ville påtage os opgaven. Vi takkede ja og glædede os over at være en del af voksenfællesskabet med alle dets fine og engagerede medarbejdere. Jeg fortsatte med Sprogformningsarbejdet på Marjatta, Lærkegården og Odiliegården ud over Vidarslund. Der var nok at gøre. Ydermere underviste jeg på den uddannelse, der dengang hed Proseminariet.

John og jeg var forstanderpar i fem år. Det var nogle lykkelige år, hvor vi boede på Vidarslund og havde et tæt familielignende forhold til beboerne. Der var glæde og godt samarbejde fra alle. Hver eneste dag føltes som en gave. På et tidspunkt begyndte Marjatta sin udvikling med en ny organisatorisk omlægning af struktur og ledelsesformer. I den forbindelse sluttede vi som forstanderpar på Vidarslund. Jeg fortsatte mit arbejde på Marjatta og Voksenfællesskabet med sprogformning, kirofonetik, seminarieundervisning og drama. John afsluttede sin uddannelse som *Biographic Counsellor* i England og to år

senere som *Organisational Consultant*. John havde allerede mødt Bernard Lievegoed i '80'erne i forbindelse med *Netherlands Pedagogical Institute*.

Til vor store overraskelse fik John en henvendelse fra Sunbridge College, Spring Valley i USA, et Steinerlærer seminarium, som tilbyder ham en stilling som underviser og administrator. Det er nu blevet 2002, da vi beslutter os for at flytte til USA, hvor John oprindeligt kommer fra.

Det var ikke en nem beslutning. Nogle gange sparker livet een i retninger, man ikke helt gennemskuer, men som på sigt viser sig at være til noget væsentligt. Min "SuperPower" er evnen til at være glad for at leve i nuet. Jeg var lykkelig hver eneste dag i vore 21 år i USA.

For at få den videnskabelige baggrund og papir på, hvad jeg havde undervist i så længe, tog jeg en BA i *Communication Disorders* på New Paltz University, NY. Samtidig arbejdede jeg i en helsekost og var tilknyttet Spring Valley Eurytmiskole og scenegruppe som sprogformer. Vi arrangerede lokale opførelser samt rejste med eurytmi-programmerne til Camphills i New York og Pennsylvania.

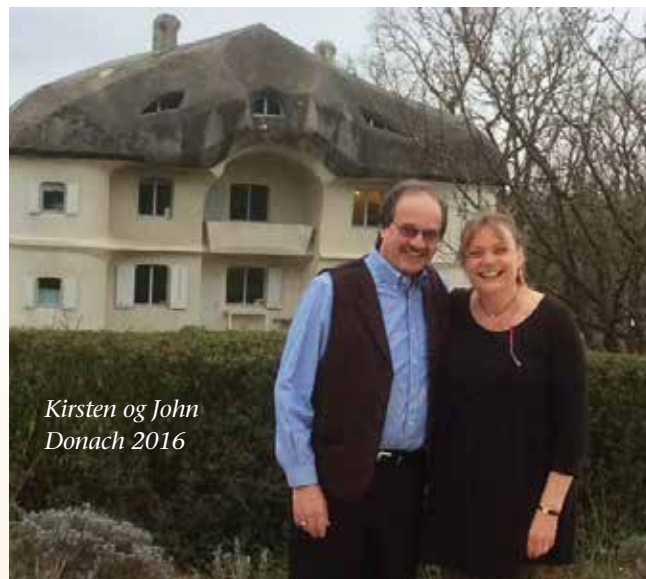
Jeg fortsatte mine studier indenfor *Speech Language Pathology* på kandidat niveau i Boston området. Ved siden af arbejdede jeg med en lille dreng, Thomas, diagnosticeret med Down Syndrom. Han var tre år gammel, da

vi startede. Thomas var netop da begyndt at kunne gå. Tilgangen til ham foregik gennem terapiformen, Kirofonetik, som jeg havde studeret, mens jeg var på Marjatta. Meget kort fortalt er kirofonetik en behandlingsterapi, hvor terapeuten arbejder med hænderne på klientens ryg i specifikke former af lyde, der korresponderer med strubehovedets luftstrømme. De første ord, Thomas ytrede var: I AM (jeg er).

Tilbage til John: efter Sunbridge College blev John ansat som *Assistant Chief* på Center for Discovery, NY, et skolehjem og voksenfællesskab, der er tre gange så stort som Marjatta. Nogle år senere flyttede vi videre, da John blev skoleleder på Rudolf Steinerskolen i Lexington, Massachussets nær Boston. Ydermere var John med til at opbygge en ny Steiner High School i New Hampshire.

Ifølge vores erfaringer fra USA, hvor et minimum af finansiel understøttelse kommer fra staten, kræver mange initiativer et stort engagement fra medarbejdere og interessegrupper, som ikke altid får den store løn for deres arbejde. Overalt mødte vi en ægte *can do* attitude. F.eks. når vi havde opførelser på Eurytmiskolen, blev alting udført som frivilligt arbejde, og der var en fantastisk energi og arbejdsglæde. På en måde mindede det om den arbejdsglæde, jeg havde oplevet på Marjatta som helt ung, hvor vi ikke

Kirsten og John
Donach 2016

gik så meget op i hvad klokken var. Træthed var en ukendt tilstand.

Når du kommer fra Danmark, fra Marjatta, er du vant til en høj levestandard; du er vant til at stederne er nye og skinnende. Selvom der på Marjatta altid er blevet udført meget frivilligt arbejde samt gjort et kæmpe arbejde med at ansøge om fonde, blev det alligevel tydeligt for mig, at når du ikke får en stor portion penge fra staten, må folk selv knokle og bruge fantasien for at få rejst de summer, der skal til.

Efter 2010 boede vi i New York og arbejdede på Rudolf Steiner Skolen op til 5th Avenue & 79th. Legepladsen var Central Park. John havde bevaret tilknytningen til Camphill bevægelsen, som redaktør for den engelsk sprogede udgivelse af det Antroposofiske Helsepædagogiske Tidsskrift, som han blev knyttet til i Schweiz i 1980'erne. Denne tilknytning gjorde, at han som lærer for de ældste klasser på Steiner skolen i New York City kunne arrangere ugelange arbejdsbesøg til Camphill Kimberton landsbyen i Pennsylvania som en del af hovedfagsundervisningen. Denne landsby mindede om Marjattas bosteder, med voksne beboere der havde arbejdspladser ved landbrug, biodynamiske gartneri, bageri, væveværksted mm.

Vi elskede livet og diversiteten i New York, men efter 21 år i USA begyndte pensions alderen at nærme sig.

Spørgsmålet opstod, om vi måske kunne flytte tilbage til Danmark, hvortil vi begge har rødder, hvor jeg har hele min familie. John har kun lidt familie tilbage i USA. Desuden havde han tilbragt den største del af sit liv i Europa og følte sig mere som europæer end amerikaner. Det stod da klart for os, at vi måtte rive rødderne op fra New York, eftersom det var i Danmark, vi udover familien også havde vores nærmeste venner. Hvert år havde vi været hjemme på besøg i Danmark, eller fået besøg fra familie og venner der tog rejsen over til os. Vi har holdt forbindelsen ved lige, ikke mindst til Marjatta, og de mange mennesker vi kender her. Hvert år læste vi Marjattabladet med den største interesse.

Nu, tilbage igen, er vi blevet taget varmt imod af de beboere, vi lærte at kende som unge. Det er næsten som om, vi ikke har været væk fra Marjatta, når vi mødes og snakker sammen. Det, der gør sig gældende, er en kontakt mellem "livsvidner". Vi har været vidner til en vigtig del af deres liv, og de til en vigtig del af vores.

Vi er glade for at bo i Præstø igen. Det har været dejligt og naturligt at vende hjem. Vi føler os velkomne og er voldsomt taknemmelige for, hvordan der er blevet taget imod os med åbne arme overalt. Hurtigt begyndte nogle beboere at spørge, om ikke vi skulle have sprogformning igen, hvilket vi

gik i gang med. I Ristolahaven foregår det i Binderiet, og på SampoVig er det i Svanen. Det føles næsten som et under at opleve glæden ved at arbejde sammen igen både blandt de nyere og ældre beboere. Vi har gravet nogle af "de gamle" tekster op, som vi arbejdede med for tredive år siden. Ofte kan beboerne huske dem bedre end jeg. Det er en fornøjelse at opleve, hvor megen glæde, kreativitet og udvikling arbejdet med digte og drama bringer. På den måde oplever jeg, at arbejdet med sprogformning er vigtigt ligesom de mange andre former for kunstnerisk udtryk være beboere er engagerede i.

Siden vi kom hjem, har John iblandt arbejdet som vikar på Steinerskolen i Århus. Han har virket som musiker i forskellige sammenhænge på Marjatta bl.a. har han ledsaget på guitar ved oplæsninger af Marjattahistorien fra Kalevala, ligesom han har stået for musikken ved eventyrfortælling på Marjatta.

Marjatta har altid haft en stor plads i vore hjerter, i vor biografi. Denne plads bliver vakt til live nu, hvor vi igen har fået vores gang her. Vi glæder os over at blive inviteret i forskellige sammenhænge til forestillinger, koncerter og årstidsfester. Vi kan igen kan være vidner til hinandens liv, og er glade for vores liv, som det former sig nu. Tusind tak Marjatta.

Poesi og skønhed i en praktisk hverdag

PAUL KLARSKOV FORTÆLLER TIL TORBEN OLESEN OM SIT ARBEJDE MED ISCENESÆTTELSE OG OM HVORFOR DET ER VIGTIGT OG BETYDNINGSFULDT FOR DET MODERNE MENNESKE, AT ARBEJDE MED DE KUNSTNERISKE PROCESSER.

Når jeg arbejder med teaterstykker på Marjatta, er det ofte sammen med medarbejdere og studerende. De studerende er mennesker, der er på vej ind i en erhvervsudøvelse, som har med omsorg for andre mennesker at gøre, og der er det jo fantasien, som nogle gange skal til for at opdage det, som man ikke lige ser med det første.

Man kan tage et eksempel fra bogen *Den lille prins*, hvor ræven siger "det væsentlige er usynligt for øjet, og det som gør din rose betydningsfuld, er den omsorg du har haft for den, du har taget dig af den, du har sat en glasklokke over den og du har forbundet dig med den og derfor bliver den betydningsfuld og derved bliver du anderledes end du ellers ville have været."

Sådan kan man jo også sige, at det er i alle de livssituationer, som vi står i, der er vi jo i en virkelighed, som viser os et bestemt billede. I *Den lille prins* er piloten nødlandet i ørkenen med sin maskine, som er gået i stykker, og han er ved at dø af tørst, men så møder han den lille prins, som kommer fra en anden planet og fortæller ham om sin rose og fortæller om sin vej, og det gør at piloten kommer til at se anderledes på tingene og han bliver reddet. Han ser virkeligheden i et andet lys fordi han møder noget væsentligt, som kommer et andet sted fra.

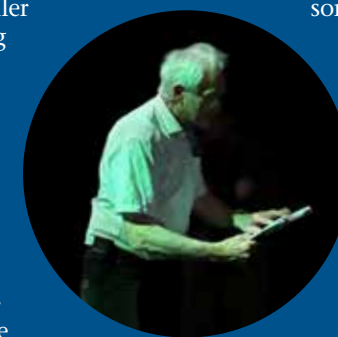
Når vi ser på det pædagogiske, kunstneriske arbejde, så er det jo det, at mennesker kommer alle mulige steder fra. Det seminariehold jeg lige har haft, er forholdsvis unge mennesker, men fælles for dem alle sammen er, at de er på vej ind i et arbejde, hvor de skal bruge sig selv, for at kunne gøre noget for andre, de skal så at sige udvikle sig for at kunne hjælpe andre.

Hvis vi bliver i eksemplet med *Den lille prins*, så kan man sige, at hvis rosen smykker sig selv, så smykker den også haven. Det arbejde der er i en kunstnerisk proces, det indebærer jo, at vi er i virkelighedens verden, som også piloten er med sin flyvemaskine, der ikke virker, vi er i en virkelighedsverden, hvor der er alle mulige krav; dokumentationskrav, praktiske udfordringer, hvor vi har os selv og vores muligheder, organisationens begrænsninger og muligheder, og der kan vi, hvis vi er åbne for en anden

virkelighed end den, vi lige ser og rører ved, have mulighed for at få noget andet til at blomstre frem, som man ikke ser ved første øjekast. Man kunne måske sige; det væsentlige, som er usynligt for øjet, udviklingen af andre menneskers evner og trivsel.

I sådan en skuespillerproces er der jo teknik, der er ting der skal fungere, der er noget der skal males, man skal forholde sig til tid og rum, jeg er nødt til at forholde mig til dig, som står der og jeg er her, og musikken kommer et tredje sted fra, og så skal vi sammen forholde os til noget, der er lige så uvirkeligt som en sommerfuglevinge. Den kan jo ikke bruges til noget, men den er skøn og det som vi ser komme ind i arbejdet, er at der skabes poesi og skønhed i en praktisk virkelighed.

De studerende som er med i en forestilling, må vokse ud over deres grænser. Vi har jo vores begrænsninger i krop og sind, i størrelse og biografi og alt muligt andet, hvad man nu har. Og hvis vi kommer som vi er, så er det ikke nok, scenen er som en lup, som et forstørrelsesglas; alt bliver tydeligt, både for dem som ser på, men også for dem som udfører. Man er i en situation, hvor man opdager sine egne muligheder og svagheder, i et beskyttet rum, hvor der er andre mennesker, der vil det samme, hvor der er ledelse af en instruktør, der er mulighed for at vokse i en tryk ramme. Man opdager ting, som man ikke vidste om sig selv, man ser noget, som man ikke har set før, og når vi ser på, hvad der kom ud af sådan en proces, som jo strækker sig over et antal uger, så er folk forandret, når de kommer på den anden side. Man kan se, at de vokser og de udtrykker det, når uddannelsen er færdig. De fortæller altid om, hvad det kunstneriske har betydet, det være sig sang og musik, scenekunst eller billedkunst. De har oplevet en anden verden, som eksisterer i denne fysiske verden, som vi lever i, og som inspirerer os til det virke vi har, med vores pædagogiske opgaver.

Stamtræ – undervisning

RAGNA AAMAND, KLASSELÆRER 2. KLASSE

I 2. klasse har vi arbejdet med vores familie-historie og hvem, der er vigtige og særlige på vores stamtræ. Vi har talt om hvor høje vi er, hvor mange tæer, øjne og næser vi har, hver især og tilsammen, inde i klassen.

Vi har lært hinandens familier at kende og ved nu, hvad alles mødre og fædre og søskende og husdyr hedder. Vi har øvet os i at fortælle resten af klassen om vores stamtræ

og lyttet til hinandens historier om vores familier.

Voksne og børn har været meget stolte og begejstrede i processen og har sluttet perioden ved at få en mappe med hjem, hvor vi har arbejdet med tegninger af os selv og vores familier, men samtidig brugt det som en slags regne-periode, når vi har målt og talt kroppens forskellige dele.

Det har været sjovt og spændende at få lov til at lære hinanden bedre at kende og samtidig har det også været et afsæt til at forstå verden og hvordan perspektivet med årene vokser i forståelsen af alle de mennesker, kulturer og lande, vi kan lære at kende, men med udgangspunkt i, hvad vi kommer fra hver især.

Grethe Bagge udstilling på Stevns

AF REDAKTIONSMEDARBEJDER TORBEN OLESEN

Lørdag d. 22. marts var der fernisering på udstillingen **Grethe Bagge på Papir** på udstillingsstedet KULTURLOFTET, som er beliggende på 1. salen over Stevns bibliotek i Store Heddinge.

Kurator Fleur Wetterholm havde med denne udstilling sat fokus på Grethe Bagges akvareller og grafiske arbejder, altså værker på papir, i modsætning til oliemalerier og skulpturer, som udgør en stor del af kunstnerens efterladte værk.

Kulturloftets lyse lokale med udsigt til Store Heddinges monumentale kirke, dannede en smuk ramme om Grethe Bagges farvestærke naturstudier og modelarbejder, hvor ligeledes hendes litografier og raderinger var flot præsenteret.

Kulturloftets formand Hans Jørgen Lund Jensen holdt indledningsvis en engageret og oplysende tale, hvor

han redegjorde for Grethe Bagges mangeårige virke som kunstner og også kom ind på hendes forbindelse til Stevns idet hun for en del år siden udførte et stort maleri til salen på SampoVig, som er beliggende på Trommeslagervej lige uden for byen Store Heddinge.

Udstillingen på Stevns var en god anledning til, at vise de lidt mindre kendte sider af Grethe Bagge, som jo ellers er mest kendt for sine malerier, skulpturer og udsmykninger.

Nimah Naust Huset som nyt aflastningshus

- Eller en god upcycling historie

AF MARKO FRIBERT, HELSEPÆDAGOG

Nimah Naust Huset blev bygget på Skolehjemmet i 1977, som det første hus for de voksne. Med en del år på bagen har tilsynet i nogle år været tydeligt omkring husets mangler og vilkår, i forhold til at kunne rumme en døgnungsgruppe. Pladsen var trang og toiletforholdene forældet i sammenligning med nu dags standarder. Derfor byggede Marjatta Egely hvor døgnungsdommen kan udfolde sig i større og moderne rammer. Men hvad så med den gamle udtjente bygning?

I 2015 startede vi et aflastningstilbud efter at nogle forældre ønskede sig et mindre tilbud i kendte og trygge rammer. Dengang blev en del af børnedøgngruppen sammen med

det daværende lokale til dukketeater omdannet til en enhed, hvor daggruppen Linden kunne have til huse, samt nogle dele værelser til mulige overnatninger. Lokalerne deltes mellem Lærken og Linden på skift og selvom det var fungerende, rummede det dog mange forbedringsmuligheder. Også her har tilsynet yttret et ønske om en ændring af forholdene, særlig i forhold til deling af værelser.

Med sine mange små værelser og sine overskuelige rammer var Nimah Naust Huset velegnet til at rumme aflastningstilbuddet. Fællesarealerne i stueetagen er rummelige nok til at huse daggruppen Linden. Det "gamle" Linden kunne gives tilbage til børnedøgngruppen for at skabe et

mindre og bedre beskyttet tilbud til nogle børn, som havde brug for det. Man vil nok kalde det en win-win-win situation på hele linjen.

Lærkens aflastning i Nimah Naust Huset

Lærken er Marjattas dagtilbud til de mindste elever fra børnehaveklasser alderen til lige omkring starten af puberteten. Vores dertilhørende aflastningstilbud er skræddersyet til det lille barn, som for første gang sover udenfor hjemmet. De savner deres familie og har brug for ekstra omsorg af kendte voksne i mindre, trygge rammer. Børnene i aflastning har kun det med, de skal bruge til den dag eller weekend, de er der, skiftetøj og måske lidt legetøj.

De mindre værelser er helt perfekt til, at det er hyggeligt, selvom de ikke er fuldstændig indrettet som værelset derhjemme. Lærken har på første salen et køkken og et lille fællesområde i forbindelse med gangen, som igen er optimalt for de mindre børn. Man er tæt på hinanden og kommer hinanden ved og hvis man har brug for ro, kan man gå ind på sit eget værelse. Nogen larmer måske om natten, nogen vil gerne have lyset tændt og nogle andre kan godt lide at der er styr på deres medbragte legetøj. Vi er rigtig glade for at vi kan tilbyde hvert enkelt barn deres eget værelse. Vi mener også at børnene sover bedre om natten, men det skal man ikke sige for højt (7,9,13).

Linden dag og aflastning i Nimah Naust Huset

Lindens dagtilbud tager over, når børnene er blevet for store til Lærken. Man kan være i Lindens dag og aflastningstilbud, indtil man er færdig med sin 3-årige STU.

Linden flyttede dagtilbuddet i august 2025. Alle deltog aktivt i rengøring og flytning af inventar. Allerede i den først uge flyttede aflastningen med, så vi overnattede i det nye hus for første gang samtidig med, at vi var til Marjatta festival.

De unge synes rigtig godt om at have deres eget værelse, når de sover i NNH. Vi gør rigtig meget ud af, at de unge kan overnatte på samme værelse hver gang.

Det, at vi nu kan tilbyde eget værelse til alle, gør at det føles mere hjemligt. Nogen sover i Linden op til 5 nætter i træk.

Til forskel fra Lærken bliver Lindens aflastningstilbud brugt til at lære at flytte hjemmefra. Her udvides aflastningen løbende, for at de unge kan deltage mere og mere i Marjattas ungdomsliv og få et indblik i, hvordan det er at bo på Marjatta.

Linden bruger hele NNH i hverdagen. Vi spiser både i køkkenet på 1. sal og neden under. Vi ser enormt meget frem til vores første sommer i NNH, så kan vi få glæde af vores dejlige terrasse og have, som er i forlængelse af køkkenet.

Besøg på SampoVigs kunstværksted

AF TORBEN OLESEN, REDAKTIONSMEDARBEJDER

Marjattabladets udsendte er inviteret til at besøge Kunstværkstedet på SampoVig og finder det en grå og tåget dag i januar i den store sal på Trommeslagervej. Indenfor er der hyggeligt og varmt med stærke lysende farver både på væggene og på de værker de forskellige beboere er i gang med.

Den forholdsvis nytiltrådte leder af værkstedet Jonas Christensen byder velkommen og fortæller om sig selv: *Jeg er 41 år og kommer fra Aarhus, hvor jeg er uddannet på Kunstakademiet. Jeg har undervist på forskellige højskoler og på bosteder for udviklingshæmmede voksne, og da jeg så, at man her på SampoVig søgte en medarbejder til Kunstværkstedet, blev jeg interesseret og søgte og fik stillingen og det har jeg været meget glad for. Jeg befinder mig rigtig godt her og synes, at der*

er fine betingelser for at arbejde med det kreative sammen med mennesker.

Rundt omkring ved bordene bliver der arbejdet koncentreret med blyanter og farver, Sarina som bor i Tranekær fortæller: *Jeg kan godt lide at tegne og lave forskellige ting, jeg kan godt lide at lave mad og gøre rent, det er sjovt og så laver jeg også armbånd.* Sarina viser sine tegninger frem, store stykker papir som er dækket af mønstre og figurer.

Ved et andet bord sidder Kåre og Camilla og arbejder med oliekridd. Camilla er i gang med at dekorere nogle store papirposer, som skal bruges til forskellige ting, mens Kåre er startet på et større billede i blå og grønne nuancer. De arbejder koncentreret og det er tydeligt, at det er noget der betyder noget.

Medarbejder Jonas Christensen fortæller videre: *Vi har mange planer her på værkstedet, men det er ikke sikkert, at vi når i mål med dem alle sammen, men det er godt at have nogle idealer, selvom de er høje. Det er godt for alle mennesker, at arbejde med kunst, alle kan tegne eller lignende, så alle kan få noget ud af et kunstværksted, det er udgangspunktet og derfra kan vi bygge ovenpå. Og så handler det om at ramme den enkelte, der hvor den enkelte står og kan bruge det vi tilbyder. Det handler også meget om at lytte.*

Det er blevet kaffepause på værkstedet og man bænker sig rundt om et af de store borde, et par brugere mere kommer og sætter sig for at nyde kaffen og småkagerne. Jonas fortæller videre om et projekt, der er i gang på værkstedet. Det handler om, at der bliver fremstillet skilte til de forskellige værksteder på SampoVig: Træværkstedet, Urteværkstedet, Væveværkstedet osv. *Det er mest David, der laver de her skilte, han har evner for det med*

skrift og bogstaver, siger Jonas, og viser nogle store skilte med de forskellige værkstedsnavne, skiltene er i stærke farver og detaljerede mønstre, man bliver ligefrem i godt humør af at se på dem. *Men ellers er det også min ambition, at der skal arbejdes med fri kunst her på Værkstedet, siger Jonas, og forsætter, så kan man selvfølgelig diskutere hvad det er, og det er der også mange holdninger til, og det kan hurtigt blive en filosofisk diskussion.*

Snakken rundt om kaffebordet forsætter, der bliver grinet og fortalt og brugerne på værkstedet begynder, at vende tilbage til arbejdet med pensler og farver. Det bliver spændende at følge udviklingen på SampoVigs kunstværksted, og se hvad de filosofiske diskussioner fører til.

Det er godt for alle mennesker, at arbejde med kunst, alle kan tegne eller lignende, så alle kan få noget ud af et kunstværksted

Understøttelse af kompetenceudvikling for alle medarbejdere i Marjatta

AF SUSANNE FRIIS, LEDER AF UDDANNELSESCENTRET

Vi lever i en kompleks tidsalder! Ja, nogle forskere kalder endda vores tidsalder for en kaotisk tidsalder, hvor det kan være svært at finde ét centrum for fokus, eksempelvis fordi arbejdsopgaver kan flyde over med modsatrettede krav. I vores tidsalder er det derfor igen også "lovligt" at kalde store udfordringer for problemer- endda vilde problemer. Der er faktisk oprettet et Institut for Vilde Problemer i Danmark og dette institut laver i disse år modeller for, hvordan vi som samfund kan overkomme de vilde problemer.

Modsatrettede krav og almindelige krav udefra og deraf følgende paradokser og problemer, kan vi på Marjatta til en vis grad tackle med virksomhedens egen iboende ro og

vores antroposofiske grundlag, som er omdrejningspunktet for al vor virke. Alligevel mærkes det, at modsatrettede krav udefra og komplekse pædagogiske problemstillinger kræver lidt mere end iboende ro for vores medarbejdere. Nye pædagogiske problemstillinger, udefrakommende komplekse krav til medarbejdere og ledere kræver nytænkende måder at tilrettelægge kompetenceudvikling på. Uddannelsescentret må tilbyde uddannelsesforløb, der kan skabe ro og systematik og opfølgning i praksis på undervisningen for at skabe sammenhæng og fokus i efter- og videreuddannelsen.

Vi skal hjælpe hinanden med at sikre, at den uddannelse vi stiller til rådighed for medarbejdere og ledere

også svarer til, hvad der er brug for ude i praksis. Og vi skal tilmed sikre hinanden, at medarbejderen og lederens nye kompetencer også kommer i spil og bliver en del af arbejdskulturen på arbejdsstedet.

Derfor har Uddannelsescentret tilbudt en 40-20-40 model, som understøttelse af kompetenceudvikling. Modellen, som du kan se herunder, har et stort fokus på; at lederen og/eller kolleger følger den lærendes vej gennem kompetenceudvikling med tæt opfølgning. Dette for at hjælpe medarbejderen til at få sine kompetencer i spil og for at implementere det nye i praksis. Sådan hedder det i kompetencestrategien, se skema på modstående side:

Kompetenceudviklingsmetode 40-20-40 Model:

FØR 40%	Under 20 %	Efter 40 %
Før kurset eller uddannelsen-forberedelser, som inkluderer både medarbejder og leder, eller klynger af medarbejdere og leder. 1. Formål med indsatsen- kursus, uddannelse skal være tydelig for både leder og medarbejder (den lærende). Der skal være samtale/samtaler med medarbejderen om gensidige forventning til indsatsen, og aftaler om hvornår kompetencen kan implementeres fuldt. 2. Den lærende forbereder sig – eks. læst tekster, hørt podcast, ser YouTube klip om temaet, udarbejder et før-skriv med tanker om kurset eller uddannelsen, drøftet skrevet med lederen mv. 3. Lederen er involveret via drøftelse med Uddannelsescenter og medarbejderen/medarbejderne. Der kan være et fælles lederformøde om kompetenceindsatsen ved deltagelse fra flere lokale enheder. Der aftales mål og milepæle for implementeringen. 4. Der kan udarbejdes en kompetencekontrakt med den enkelte medarbejder.	Selve kurset eller uddannelsen på anden lokation eller egen lokation. Selve undervisningen i temaet herunder - facilitering af temaet, træning af færdigheder i temaet, konstruktiv feedback på forståelse og håndtering, konkrete instruktioner, refleksionsøvelser, generelle øvelser med cases mv.	Efter undervisningen-understøttes forbedringer og implementeringen lokalt 1. Fortsæt træningen med den erhvervede viden på egen lokation med støtte fra ledere, kolleger og UDC 2. Videndel med ledere og kolleger 3. Opfølgningssamtale på indgående aftaler i FØR perioden mellem leder og medarbejder 4. Lokal understøttelse af UDC-konsulenter og undervisere, eller udefrakommende konsulenter og undervisere 5. Implementeringstiltag og mål og milepæle

Kompetenceudviklingsmetode 40-20-40

Inspireret af Robert O. Brinkerhofs og hans tanker om kompetenceudvikling med størst effekt, arbejder Uddannelsescenter Marjatta med kompetenceplaner, der indeholder 40-20-40 %modellen. 40-20-40 modellen udtrykker den energi, der lægges i 3 faser under en medarbejders kompetenceudvikling.

40-20-40 % modellen arbejder med et fokus på, at der må være et solidt netværk omkring den lærende, der understøtter og interesserer sig for kompetenceudviklingen og stiller en træningsbane til rådighed for den lærende. Det er med andre ord en "før-under- efter" model, hvor man arbejder systematisk med understøttende kompetenceudvikling.

Majstangsfest på Marjatta

Vejret var fantastisk og humøret
ligeså – musik til dans om majstangen
og is til at afslutte med.

Du kan følge Marjattas
interne specialskole på
Facebook og Instagram.

En særlig kultur for lydhørhed

JETTE RYMER FORTÆLLER TIL REDAKTIONSMEDARBEJDER TORBEN OLESEN

Jette siden du forlod Marjatta som fastansat og flyttede til Jylland, er du med mellemrum kommet tilbage og har ledet forskellige sangarrangementer, vil du fortælle lidt om, hvad det går ud på og i det hele taget om dine oplevelser med sang og musik i sammenhæng med mennesker med særlige udfordringer.

Ja det vil jeg meget gerne. Der er dels min hjerteforbindelse til Marjatta, for godt nok stoppede min fastansættelse, men mit hjerte har altid banket for stedet og det går helt tilbage til 1975, hvor jeg var færdiguddannet på musikkonservatoriet og fik forbindelse med Marjatta og Albert Eman, og hvordan han fik mig til at se kvaliteten i musikarbejdet med de udviklingshæmmede mennesker, hvordan et forløb på tyve minutter et par gange om ugen med enkelt beboere, kunne lægge frø

til, at der år senere pludselig kom en tone frem. Jeg troede nok ikke rigtigt på det, da han fortalte det, og da der dengang var gået knapt et år rejste jeg fra Marjatta og skulle noget andet. Så gik der 37 år, hvor jeg ikke var her, men så ville skæbnen af helt mærkværdige veje, at jeg igen kom til Marjatta for at lave noget musik og sang til et Helsepædagogisk stævne en weekend. Her blev jeg så spurgt, om jeg ville ansættes som underviser på seminariet og også stå for sang

og musik med beboere. Det blev jeg så det følgende forår, og det har jeg hver eneste dag siden været taknemmelig for. Da jeg på den måde kom tilbage, så mødte jeg nogle granvoksne beboere, som jeg havde arbejdet med da de var børn og teenagere, og mærkede hvad den kultur, som de havde været i og vokset i, i de forgangne 37 år, havde givet dem, nemlig en fuldstændig fantastisk lydhørhed over for de musikalske processer.

Disse mennesker har spillet fløjte og reciteret og spillet skuespil og sunget, i et vældigt fyldigt forløb i deres skoletid og i deres hverdag. Der oplevede jeg, hvad sådan noget som en stemmes klang betyder, da nogle af de gamle beboere hørte min stemme på afstand, pludselig sagde; Er det ikke Jette Rymers stemme?

Jeg stoppede op og tænkte, hvad er det for en særlig evne for lydhørhed de har, at de efter 37 år husker en stemmeklang på den måde. Jeg var ikke fysisk til syne for dem jeg her taler om, det var nemlig på gartneriet og vi gik på hver sin side af drivhusene, og jeg hørte dem pludselig råbe; Det er Jette Rymers stemme! Den oplevelse fik mig virkelig til at bremse op og spørge; hvad fortæller det mig?

Det har jeg tænkt vældig meget på siden, for det er en særlig form for lydhørhed de har, en særlig kultur for lydhørhed og det har jeg gjort meget for at undersøge i de efterfølgende år, hvor jeg var fastansat. Jeg har talt med dem og spurgt dem, mærket dem jeg her kalder de gamle, de er ikke alle sammen rigtig gamle, men de har været her så mange år.

De har i deres skoletid sunget meget og spillet på fløjte, og jeg vil gerne betone det med at spille fløjte, fordi det jo understøtter en åndedrætsproces. For dem der ikke lige kan synge eller sætte sig ud over det her med, skal vi sige "blotlæggelsen" af at synge selv, når der for dem kommer en fløjte ind i billedet og den fysiske finmotorik skal til at arbejde, om man så bare bruge en enkelt finger i nogle år, så gør man det i forbindelse med et åndedræt. Som tiden går, kommer der måske to fingre i gang, måske tre, og sætter man hele skoletiden af til det, så bliver de blokfløjtespillere af Guds nåde.

Nu har jeg lige sagt farvel og tak for i dag, efter at have været sammen i mange timer med beboerne fra Ristolahaven, SampoVig og andre steder fra, og jeg er så fyldt med glæde og taknemmelighed, fordi vi har sunget sammen, vi har spillet sammen, og alt sammen i en utrolig hjertevarme og med en glæde, der næsten ikke er til at beskrive. Det kommer ud af den kultur, de har levet i, en umiddelbar kvalitet som gør, at vi har kunnet musicere sammen. Vi har kunnet bygge store musikstykker op, med udgangspunkt i en dansk sang; først spiller fløjterne,

så er det strygernes der spiller, så synger sangerne både solo og i kor, så kommer orkesteret, sådan har vi kunnet bygge det op fordi beboerne har en musikalsk lydhørhed og kultur.

Denne musikalske lydhørhed er udfordret i dag, både for beboerne og for os andre, for os pædagoger, for der bliver ikke sunget så meget, som der gjorde tidligere generelt i vores samfund. Og vi er blevet meget mere bevidste om, at det at synge er en blotlæggelse en slags sårbarhed, som vi viger tilbage fra. Vi synger ikke i Folkeskolen på samme måde mere, vi synger heller ikke i familierne under grønsags skrællingen eller hvad det kan være, vi kan lige synge lidt ved juletid eller ved en dåb eller begravelse, men det med at synge derhjemme, det gør vi ikke mere fordi det lader vi medierne gøre for os. Vi har måske også fået at vide på et tidspunkt, at vi skulle tie stille, fordi vi ikke sang særlig godt, så bliver vi ikke dem der synger for og hvis jeg er pædagog, så synger jeg måske heller ikke sammen med beboerne. Vi bliver bevidste om, hvad andre tænker om min sang, hvis jeg begynder at synge; mine kolleger og andre ansatte hvordan oplever de det? Denne hæmmede holdning, til det at synge, opleves jo også af beboerne.

Hvis vi så giver dem denne her blokfløjte i hænderne, så får vi trænet åndedrættet og den musikalske lydhørhed: nu tager vi luft ind, bare med en eller to fingre, så er der nødt til at komme en pause, hvor jeg haler luft ind og spiller en ny strofe, på den måde bliver det en vekselvirkning mellem åndedræt og gøren og lydhørhed, vagtsomhed over for det sociale: hvor er vi? og denne sociale faktor er kærlighedsbærende.

Når vi er sammen i sådan en stor gruppe som i dag, så lever lydhørheden, så spiller/synger vi og er hele tiden opmærksomme, hvem er det nu der kommer, er det sangerne, er det musikken, er det den lille sologruppe? Så strømmer opmærksomheden,

så bliver det en stor social proces og det er musikkens aller største styrke, dette fællesskabs dannende element via det sociale.

Vi har aldrig haft så meget forskning omkring musikkens betydning, som vi har i dag, og derfra ved vi, at den er helsebringende, for man kan være i det, man kan være en del af et kor, en del af et orkester, en del af en gruppe, hvor der bliver liv og en løftet stemning igennem musikken. Der er det ved det, at man ikke kan synge og græde samtidig, det kan ikke lade sig gøre, det er som et åndeligt bad at synge.

De ældre beboere har fået musikaliteten ind via Albert Emans engagement og medarbejderne omkring ham, men det er vigtigt, at vi også får de unge med. Man kan selvfølgelig ikke tvinge mennesker til at engagere sig i musik og sang, men at få øjnene op for virkningen og oplevelsen af hvad det gør ved mig selv, at turde overskride grænsen i den hæmning, der ligger i ikke rigtigt at turde synge. Hvis vi får de første oplevelser og gør de første erkendelseskridt med os selv, så kan vi også sætte os i beboernes sted.

Jeg oplever hvad det gør ved medarbejderne at deltage, hvilken aha oplevelse det er for dem f.eks. det arrangement vi lige har haft, det sker en gang om året og vi kalder det Forårs syng sammen. Og så har jeg de sidste 10 – 12 år inviteret alle, der vil deltage, til Skanderborg til Syng dig glad, for man kan ikke synge sig ked af det, man kan virkelig kun synge sig glad.

Arrangementet i Skanderborg har en anden karakter, for der er vi sammen i flere dage, i tre hverdage i oktober, og det er ikke på pædagogikkens principper, men på beboernes frie vilje, sådan at forstå at jeg selvfølgelig planlægger et forløb med forskellige sange, men at beboerne også kommer med en hel masse. De ankommer ved middagstid og når de kommer ud af bussen, falder vi hinanden om halsen af bar glæde, ►

og de slæber fløjter og trommer og celloer og alt muligt ud af bussen, både noget de kan spille på og noget de mener, at de kan spille på.

Så spiser vi en middag sammen, og bagefter indretter de sig i hytter og værelser på Skanderborg Vandrehjem, midt ude i den mest vidunderlige efterårsnatur ved Skanderborg sø, det er så fantastisk. Hele eftermiddagen synger og spiller vi og om aftenen synger vi aftensange.

Næste formiddag er det morgensange hele formiddagen, man skulle ikke tro det, men de vælger sangene og hvis der går lidt pause idet, bidrager jeg selvfølgelig også. Når de så har spist frokost og hvilet sig, går vi over til at planlægge, det vi kalder Scenen er din. Her møder de op

med noget de har forberedt hjemmefra, og hvis de ikke har forberedt noget, så forbereder jeg noget med dem og så sammensætter vi et stort program.

Når vi har spist aftensmad, stiger vi på en stor bus og kører til Hadruplunds skønne festsal, og der støder Tornsbjerggård til og Hertha og nogle gange er fynboerne med og så er vi sådan 120 – 140 mennesker sammen til en fuldstændig ubeskrivelig skøn fest, hvor der først er halvanden times Scenen er din, hvor den ene gruppe efter den anden går op og spiller og synger for resten, og det er så rørende, hvordan de der kan, står og synger for hinanden, det er både solister og bands og det hele er arrangeret og programlagt.

Når det er færdigt og vi har fået kaffe og kage og sodavand, så er der diskotek med Anders Ryberg som DJ og han har også pyntet op med lyskugle og lyssætning. Så får vi den musik, som de elsker at danse til, og det er Birte Kjær, det er Kandis, det er Anne Linnet og hvad ved jeg, så danser alle sammen fra hele landet, på tværs af bosteder og der udveksles telefonnumre og så slutter aftenen med, at vi samles omkring flygelet og synger to vidunderlige godnatsange, hvorefter alle går til deres busser og kører hjem, hvor de overnatter.

Vi der sover på vandrehjemmet er som regel 50 – 60 personer, og vi mødes så næste morgen og synger morgensange og evaluerer og siger tak for i år. Det er den frihed, den selvstændighed, det selv forvaltende i det kunstneriske, der er så gribende og det er så vigtigt for os alle sammen.

Afslutningsvis vil jeg gerne sige; at være blokfløjtespiller af guds nåde, som jeg nogle gange kalder det, det ser og hører vi hos de gamle beboere, der har lært at spille blokfløjte. De kan ikke en node overhovedet, de ved ingenting om tonearter, de ved ingenting om vanskeligheder, de spiller bare, fordi de har været vant til, at det gør vi. Og de lytter, de har lydhørhed, de går ind i det.

Det kræver, at vi der er omkring dem, går den udviklingsvej der hedder, at lære sig noder. At lære noder er en erkendelsesvej, som mange tror er svær, men som kræver en lille smule umage, så ser man den matematiske selvfølgelighed der er i dem, den fuldstændig klare form, der er i nodelæren, og sætter sig dermed ud over vanskeligheder og fordomme. Får jeg det som redskab, så kan jeg give og blive ved med at give, i arbejdet med beboerne. For jeg kan slå op i alverdens sangbøger og have hele toneverdenen foran mig, og den nordiske kultur liggende lige foran mig.

ROMANTIK på Marjatta

I Marjatta Interne Specialskole har de i 9.-10. Klasse haft en periode om romantik og følelser.

Her har de hørt om hvad der sker med kroppen og følelserne som teenager - og om hvordan man nu er kærester. De har hørt om forelskelse mellem Kasper og Sofie, som ikke tør sige det til hinanden. De har også hørt om Kaspers problem med en bum midt i panden, lige på det tidspunkt hvor han havde et ønske om at tage sig allerbedst ud.

Eller Sofie der midt ude på dansegulvet opdager at hun er blødt igennem og alle sikkert griner af hende.

Men som i alle gode eventyr ender alt godt også her på Marjatta.

Du kan følge Marjattas interne specialskole på Facebook og Instagram.

Hvordan er man kærester?

- ♥ Kysser
- ♥ Hygger sammen
- ♥ Leger sammen
- ♥ Søde overfor hinanden
- ♥ Man kan sige hemmeligheder
- ♥ Spørge før man røre hinanden
- ♥ Tage ud og danse/spise/biograf
- ♥ Man må gerne sige nej.
- ♥ Hjæpe når noget er svært
- ♥ Skal kunne snakke sammen og kunne sige undskyld.

Lisbet Kolmos fortæller om de store malerier i Skolehjemmets sal

AF REDAKTIONSMEDARBEJDER TORBEN OLESEN

Lisbet på baggrund af dit samarbejde med Albert Eman har du i mange år beskæftiget dig med det finske nationalepos Kalevala. På udstillingen i anledning af Grethe Bagges 100års fødselsdag, vises de store værker, som hun skabte til Marjattas sal tilbage i 1970'erne. Vil du fortælle lidt om motiverne på disse billeder og om hvordan du forstår dem, i sammenhæng med den tid vi lever i.

Vi skal se for os den gang i 1973, da den store sal på Marjatta lige var blevet bygget. Det var et stort øjeblik for Marjatta. Fra salen var der udsigt ud over Præstø fjord, hvor solen står op, mens børnene synger morgensang. Og solen skinnede lige ind på de store billeder, som Grethe Bagge har malet til salen. Særlig det billede, der forestiller den unge kvinde, Marjatta, med det lille barn på armen. På en kærlig og omsorgsfuld måde bærer hun det lille barn ind i selve rummet, hvor børnene står samlet medens de synger morgensang, f.eks. 'I østen stiger solen op'.

Man spørger sig, hvorfor har Grethe Bagge malet sådan et motiv til et hjem for handicappede børn. Men så skal man se tilbage i tiden, for Albert Eman og Grethe Bagge var ungdomsvenner. De har spillet musik sammen; de interesserede sig begge for Rudolf Steiners livsanskuelse og tanker om pædagogik og kunst. De holdt rigtigt meget af hinanden. Albert Eman spillede Cello, og Grethe Bagges kunstneriske ambitioner var mere i retning af skulptur og maleri og farvernes betydning.

Motivet handler om pigen Marjatta, der bærer sit barn ind i verden fra det store kosmos. Måske har Gre-

the Bagge tænkt på maleriet af den Sixtinske Madonna af Raphael, hvor man oplever at Madonna med barnet kommer fra rummet og man ser en masse små hoveder bagved, som om hun bærer et af disse væsener ind i verden. På samme måde bærer jomfruen fra Kalevala, navnet betyder 'lille Maria', sit barn frem. På maleriet ser vi, at hun står på månen med sine fødder og at hun har en stjernehimmel over sit hoved, og det mest markante er, at der er en hest som står omkring hende. Man fornemmer en utrolig omsorg fra hesten, hvad har det barn egentlig brug for og hvad skal der til, for at det barn kan få lov til at udvikle sig.

Billedet af Marjatta er det ene store billede i salen, men der er også andre billeder, der er et billede af hvordan barnet døbes, og et billede af den gamle, vise, Väinämöinen, som sejler bort. Et andet stort billede hænger på endevæggen har som motiv "verdens skabelse". Kalevala handler om verdens skabelse, har Grethe Bagge engang fortalt, sådan som jeg husker det. "I Kalevala er hele udviklingen fortalt som digt, med guddommelige kræfter der spiller sammen. Jeg er maler og skaber ud fra former og farver. I min version af skabelsen har jeg støttet mig til elementerne, varme,

lys, vand og jord med inspiration fra Rudolf Steiner. Hvert af de 4 elementer har fået et stort maleri. Det sværeste var at få sammenhæng i former og farver".

Kalevala er fortællinger, der er vokset ud af den finske folkesjæl. Fortællinger, der har levet i folket i århundreder måske i årtusinder i dette land højt mod nord. I et moderne sprog ville man sige, at de har skabt et meget virksomt narrativ. De blev fortalt på en sjov måde, som man faktisk ikke kender fra andre steder: to sangere satte sig over for hinanden, med en stav imellem sig, som de begge holder fast i, og så bevæger de sig rytmisk frem og tilbage og skiftes til at fremsige et vers. De hentede det op fra deres hukommelse, vers efter vers, og derved opstod et levende epos, som de sad der i de små mørke stuer om vinteren.

I uendelige tider er der ingenting, så skabte vandets moder, Ilmatar, den store helt, Väinämöinen, og derefter er det ham, der er bærer af de skabende kræfter. Han er i realiteten en kraft, en skaberkraft og han bliver fremstillet, som en der kan skabe, men samtidig har han også nogle egenskaber, der gør ham til en form for personlighed, også med egenskaber man kan genkende hos mennesker, så på denne måde er Kalevala en stor sammenhængende fortælling om hvordan naturen og menneskene blev til.

En anden af de store helte i historierne hedder Ilmarinen, han er mestersmeden, som har smedet himlen og sat solen og månen og stjernerne derop, det er også ham der har fået himlen til

at dreje. I de lange nætter har de set op mod stjernebillederne, og taget bestik af deres stilling på himlen. Ilmarinen har også skabt en mystisk genstand, som kaldes Sampo. Den kan ud af ingenting skabe guld, korn og verdens salt. Derved skaber den velstand og lykke for den som ejer den. Den er beskrevet på mange måder blandt andet kaldes den "Gyldenlåget" efter himmelhvælvet. Den kaldes også, Den Mystiske Mølle. Et begreb, der bruges i teologiske sammenhænge, bl.a. af Paulus.

Så sker der det, at denne Sampo bliver fanget ind af nogle kræfter fra det kolde nord, og de holder den fanget dybt under jorden og udviklingen svækkes, men de to helte som vi har hørt om, sammen med en tredje helt, Lemminkäinen, beslutter sig for at tage mod nord og befri Sampo. Med meget stort besvær får de tre helte Sampo fri og skal sejle den hjem over havet. Der kommer det til en stor kamp, Sampo falder i vandet og går i stykker. Den knuste Sampo synker til bunds, men stumpene skyller op på kysterne rundt omkring og udviklingen kan fortsætte, men i begrænset omfang. Noget mangler. Marjattas lille barn, som der fortælles om i det afsluttende eventyr, symboliserer den nye impuls, nu er det barnets kræfter, der løfter udviklingen videre.

Det er den overordnede fortælling i Kalevala. Der er mange andre fortællinger, som væves ind i helheden. Så man kan sige at Kalevala handler om udvikling, udvikling af verden, af menneskeheden og også udvikling af det enkelte menneske.

Derfor kommer fortællingen om Marjatta til sidst. Den unge jomfru, Marjatta, føder et barn, der har en særlige kraft i sig. Symbolsk beskrives det som naturens modne, røde bær, tyttebærret. Det fortælles, at det sidder for højt til at hun kan nå det, og for lavt til at hun kan samle det op, der er altså nogle særlige kræfter i det, som kommer fra Kosmos. Marjatta spiser det og hun bliver gravid og skal føde, men bliver forstødt fra samfundet, for det følger ikke de gamle love. Så hun må føde sit barn væk fra andre i en badstue ude i skoven, hvor der står en hest. Hesten prøver på alle måder at styrke hende og hjælpe hende under fødslen. Her tænker vi også på solhesten, der var et kosmisk symbol i bronzealderen, det kan vi også godt forstå i dag.

Så sker der det med barnet, at det en dag forsvinder væk fra hende. Hun må søge det, og spørger alle, men ingen kan hjælpe hende. Hun må gå til de kosmiske kræfter, til månen og stjernerne og til sidst spørger hun solen, og solen svarer, at den godt ved hvor barnet er; du kan finde det i mosen, der hvor vand og jord mødes (det jordiske). Hun finder barnet og løfter det op til dets fulde værdighed som konge af al-væddet. Men først skal barnet døbes, men de gamle kræfter, repræsenteret ved den gamle Väinämöinen siger; "hvad skal vi med det barn, vi har jo klaret alt selv så længe". Men så taler barnet ud fra en særlig kraft, som det har i sig; en kraft som er stærkere end de gamle myter og fortællinger, og siger til den gamle vise Väinämöinen: "Din tid er forbi". Väinämöinen må bøje sig. Med sit strengeinstrument "synger" han en

båd frem af kobber og sejler bort. På billedet ser vi ham i båden på vej til andre verdener. Det er de store gamle kræfter, som må trække sig tilbage, fordi nye kræfter er kommet til. En ny bevidsthed er opstået i menneskene. Den kraft, som levede i omgivelserne, er nu inde i det enkelte menneske, en ny jeg-kraft.

På den tid, i 1800-tallet, hvor versene blev nedskrevet af Elias Lönnrot, mente de lokale præster, at det var noget værre hedenskab, men sådan tænkte Elbert Eman og Grethe Bagge ikke. De mente, tværtimod at det er en fortælling om det kristne princip, men i en nordisk form.

Det var Albert Emans vision at ethvert menneske har en åndelig dybde, en indre, ubrydelig kraft. Vi mærker denne kraft særlig tydelig hos små børn de første 3 år. Kraften fortsætter hele livet, men i en mere skjult form. En del børn har problematikker, der gør, at de har behov for særlig støtte for at udvikle sig. Det er dem institutionen gerne vil hjælpe med en særlig form for pædagogik inspireret af Rudolf Steiners impulser til arbejdet med handicappede, det vi kalder helsepædagogik.

I det daglige arbejde siger vi med Albert Eman: "Vi må aldrig glemme, at der i hvert menneske er en indre kraft, som vi skal styrke med kærlighed og omsorg. Og vi må tænke på at alle mennesker udvikler sig bedst hvis de lever i et miljø med mange kunstneriske/kreative aktiviteter, der stimulerer fantasikræfterne." Marjatta-historien lever stadig.

Grethe Bagge Udstilling – Bredeshave

AF FLEUR WETTERHOLM

Det er 100 år siden, Grethe Bagge blev født, og det skal selvfølgelig markeres. Den første begivenhed fandt sted fredag den 9. maj, ved ferniseringen af den nye Grethe Bagge-udstilling: Grethe Bagge – Tilbageblik og Fremsyn, i Bredeshave Kulturhus på Marjatta.

Over 100 gæster var mødt op for at se de mange malerier, skulpturer og grafiske værker, som Bagge har skabt gennem sit lange kunstnerliv.

Der blev budt velkommen ved museumsinspektør Tine Nielsen Fabienke fra Fuglsang Kunstmuseum, som ligesom os har en aktie i at få gjort Bagge kendt i hele landet. Fuglsang Kunstmuseum har nemlig købt tre oliemalerier og fire grafiske værker gennem Grethe Bagge Collection til samlingen. Fabienke talte om vigtigheden af at få glemt kvindelige kunstnere af særlig kvalitet genindskrevet i kunsthistorien, og at Fuglsang ser det som et kardinalpunkt at hjælpe med det.

Kurator af udstillingen, kunsthistoriker Fleur Wetterholm (undertegnede), talte om udstillingens opbygning og om Bagges relevans for vores samtid. Der blev også takket for den praktiske hjælp, som mange har ydet med udstillingen.

De musikalske indslag blev fremført af komponisten Stine Grøn, som har en stemme af en anden verden.

Til slut var der forfriskninger og gode snakke om Grethe Bagge og hendes kunst.

En impuls lever videre

Tanker i forbindelse med 100 året for Rudolf Steiners død (1861-1925)

AF FORSTANDER BERNHARD SCHMITZ

I år er det 100 år siden Rudolf Steiner døde i Dornach, Schweiz. Steiner er kendt som grundlægger af antroposofien og impuls giver for mange praksisfelter, så som helsepædagogik/specialpædagogik, Waldorfpædagogik, medicin, det biodynamiske landbrug, arkitektur, eurytmi og kunst. Det er ikke en selvfølge, at en impuls lever videre efter grundlæggerens død og slet ikke så mange år efter. Ser vi tilbage på de seneste 100 år og på andre reformpædagogiske initiativer, som blev født på samme tid, så står Steiners impuls stærkest i det nuværende praksisfelt. Indenfor det specialpædagogiske område findes der i dag mere end 750 organisationer spredt over 60 lande og på alle kontinenter, og der grundlægges fortsat nye institutioner.

I de 100 år der er gået, har samfundet forandret sig radikalt, mange teknologiske opfindelser er kommet til, og digitaliseringen af samfundet har gjort, at nyheder med øjeblikkelig hastighed kan deles over hele verden. Vi lever i en tid, som er præget af acceleration og hurtige forandringer, hvilket påvirker vores måde at tænke og handle på. Man kan måske undre sig over, hvorfor netop Steiners impuls har formået at bestå i så mange år, og vil impulsen formå at kunne leve videre i fremtiden og forblive en inspiration?

Studium i Wien

Steiner blev født 1861 i det daværende dobbeltmonarki Østrig-Ungarn, som bestod af flere etniske grupper med hver deres sprog. Han blev født i den tysktalende del af riget, og hans far arbejdede ved jernbanerne, som stationsforstander, og familien flyttede ofte fra en station til end anden omkring Wien. Steiner havde en søster og en bror, og broderen var født døvtum. Ved udgangen af 1800-tallet, var jernbanestationer et symbol på fremskridt og teknologisk udvikling og noget som prægede og forandrede samfundet.

Steiners interesse for teknik og de nyeste naturvidenskabelige opfindelser blev vækket tidlig, og da Steiner viste sig som en god og begavet elev, kunne han efter skolegang blive student i Wien 1879. Steiner læste på den tekniske højskole som var førende indenfor ingeniøruddannelsen. De som læste på den tekniske højskole, var optaget af at forandre den fysiske verden. Med ingeniørstudiet ønskede Steiners far, at sønnen skulle udleve de drømme han ikke selv havde formået at realisere. Steiners interesse i mennesket og verden var dog større end de begrænsninger ingeniørstudiet havde, hvor det primært kun var de klassiske naturvidenskabelige områder der blev udforsket. Den unge Steiner ville andet og mere end dette. Han ønskede at forstå mennesket i verden, og snart studerede

den unge Steiner også filosofi. Hans interesse for mennesket og livets store filosofiske sammenhænge var allerede vagt i hans unge år, og det giver os en forståelse for det kæmpe engagement og utrættelige virke han mestrede hele sit liv. Han holdt ufatteligt mange foredrag, skrev artikler, bøger og stillede sig til rådighed med sin viden og indsigt for alle, som kom med spørgsmål de ønskede svar på, og han var til stor inspiration for mange mennesker. I 1924 blev han kontaktet af tre unge pædagoger, som ønskede råd og vejledning til hvorledes de kunne hjælpe børn med udviklingsforstyrrelser, dette vigtige møde blev til foredragsrækken "Det Helsepædagogiske Kursus" en foredragsrække der i dag stadig er inspirationskilden til vort daglige arbejde.

Steiner som filosof

Steiner fortæller i sin autobiografi "Mein Lebensgang", at han var meget optaget af den tyske idealisme, og han læste alle de store tyske filosoffer som Fichte, Hegel, Schelling og digterne Schiller og Goethe. Den tyske idealisme blev født i slutning af 1790'erne, og digterne og filosofferne fremførte i kølvandet af den franske revolution i 1789 nye radikale ideer. Selvreflektion blev en ny metode til at forstå verden, frem for at overtage en verdensanskuelse dikteret af de traditionelle magthavere som kirken og kongen. Den nye tid var optaget

af nye perspektiver: Hvem er jeg? Hvordan kan jeg forstå naturen og verden omkring mig? Disse store spørgsmål blev belyst ud fra helt nye perspektiver, nemlig det selvstændige tænkende menneskets perspektiv.

Steiner blev stærkt inspireret af denne nye tilgang, hvor den enkelte med sit eget Jeg som centrum stiller sig i verden. Dette var en frigørelse af tidligere autoriteter og dogmer. En af Steiners hovedværker har titlen "Frihedens filosofi", hvor Steiner videreudvikler idealismens tanker og prøver at slå bro mellem naturvidenskab og filosofi. Med dette værk lægger Steiner fundamentet for sin filosofi, hvor mennesket ikke udelukkende er bestemt gennem arv og social herkomst, men også er et selvstændigt frit tænkende væsen med en fri vilje.

Steiners anliggende var at føre menneskets tænkning ud af de historiske og kulturelle fastlåste bånd til en fri, autonom Jeg-bevidsthed. Steiner udfolder her et menneskesyn som er ambitiøst og kan virke svært tilgængeligt. Han åbner op for en helhedsorienteret tilgang med et menneskesyn, hvor mennesket er borger i tre verdener; krop, sjæl og ånd. Denne tilgang til forståelse af mennesket kan både opleves som en prøvelse og som en gave. En prøvelse, da Steiners menneskesyn og hans filosofi ofte udsættes for kritik på grund af hans insisteren på, at mennesket udover sin fysiske krop har en sjælelig- og åndelige væsenskerne. En gave, da hans menneskesyn pga. det helhedsorienterede perspektiv har en stærk social impuls. Marjatta er et af mange eksempler på denne impuls kraft. Albert Eman og Henny Petersen og medarbejderne omkring dem virkede ud fra antroposofiens sociale impuls,

da de sammen grundlagde Marjatta i 1953. En social impuls som var præget af en stærk vilje til at ville skabe de bedste rammer for handicappede mennesker. De var ildsjæle og pionerer, og de tvivlede ikke på, at det de gjorde var det rigtige. At kunst, musik, dannelse og en dyb respekt for det enkelte menneske, kunne skabe udvikling og glæde for den enkelte i fællesskabet.

Steiner havde allerede i sin tid som student virket som huslærer i en familie med 3 børn, hvor af et af børnene var forsinket i sin udvikling. Steiner skriver i sin autobiografi, at han ved undervisning ved dette barn fik dyb indsigt i mennesket væsen. Den helhedsorienterede tilgang til den enkelte og fællesskabet afspejler sig også i Marjattas personalepolitik. Som eksempel på en af de bærende værdier er følgende formulering: **"Min opfattelse af virkeligheden er ikke hele virkeligheden - det er bare min!"**

Det er værdifuldt at kunne undre sig frem for at lade sig irritere, når andre gør noget andet end det, jeg selv ville have gjort i forskellige situationer. Indgå derfor i en dialog for at finde fælles løsninger."

Internationalt og tværfagligt samarbejde

Det helsepædagogiske virke på Marjatta har altid haft en tværfaglig orientering hen imod andre fagområder som det terapeutiske og det medicinske.

Da Marjatta købte Bredeshave i 2004 blev der sået kimen til udvidelse af netop det tværfaglige samarbejde. Seminariet fik nye fysiske rammer, efterfølgende kom STU uddannelsen til Bredeshave, der blev mulighed for nye kursusaktiviteter, og i 2019 blev Grethe Bagge huset indviet. Her blev der skabt overnatningsmuligheder for studerende og Marjatta helsecenter blev etableret med terapial, massagerum og lægekonsultation. ►

Marjatta er stærk funderet i Danmark og Norden, hvor vi har et tæt og godt samarbejde med de andre institutioner, og internationalt er vi del af sektionen for helsepædagogik og inklusive sociale udvikling, med hovedsæde i Dornach i Schweiz. Her er der mulighed for uddannelse, kurser, stævner samt opdatering på, hvad der sker rundt omkring i verden inden for det antroposofisk pædagogiske område, samt udgivelse af bøger og tidsskrifter.

Det Helsepædagogiske Kursus

"Det Helsepædagogiske Kursus" er et værk som umiddelbart kan synes vanskeligt og krævende. Det består af 12 foredrag holdt fra den 25.6. til den 7.7.1924. Foredragene blev holdt i en lille kreds af unge pædagoger, medicinere og andre udvalgte deltagere i alt lidt over 20 deltagere. Der var ikke nogen professionel stenograf til stede. Foredragene blev samlet til en skriftlig udgave ud fra deltagernes mange notater, samt de tavletegninger Steiner lavede i forbindelse med foredragene. De 12 foredrag indeholder forsvindende få konkrete anvisninger for det pædagogiske arbejde. Der tales ikke om årstidsfester, farve på væggene, osv., og Steiner talte kun om børn og unge ikke om voksne. Derudover var

der ej heller kendskab til de mange diagnoser vi i dag kender til. Steiner gav indblik i nogle grundprincipper til forståelse af ubalancer og forstyrrelser, tanker der selv den dag i dag kan bidrage til forståelse af de udfordringer vores børn og unge står overfor, og inspiration og forståelse for hvilke pædagogiske og terapeutiske tiltag vi skal arbejde ud fra, for at kunne hjælpe den enkelte.

Der er fortsat meget potentiale i studiet af "Det Helsepædagogiske Kursus", særlig i forhold til pædagogens ansvar for at danne relation, hvilket Steiner tematiserede gennem alle 12 foredrag. Pædagogens evne til at opbygge relation til et barn eller voksen, som har behov for udvikling og omsorg, støtte og hjælp, er afgørende for om der kan skabes udvikling.

En impuls lever videre

Jeg oplever at antroposofien har en stærk social impuls, og at den har en helhedsorienteret tilgang, som lader mennesket være borger i tre verdener: krop, sjæl og ånd. Pædagogens opgave er at se mennesket i sin helhed, både som enkelt individ, men også som en del af et fællesskab. Individ (punkt) og fællesskab (kreds) er hinandens forudsætning. Som individ pendulerer jeg mellem punkt og kreds, dvs. være koncentreret

om mig selv, mit eget jeg og se verden ud fra mit centrum, og på den anden side, at være i omgivelsen, være hos det andet menneske, del af et fællesskab og udvikle empati og forståelse for det andet menneske.

På Marjatta oplever vi denne stærke sociale impuls på mange måder, både i dagligdagen og ved fejringen af årets højdepunkter ved de tilbagevendende årstidsfester. Andre eksempler, hvor den sociale impuls bliver synlige, er morgensamling med sang og musik. Undervisningen i skolen med rytme, fortælling og sanglege, og de forskellige kunstneriske aktiviteter, korsang, drama, eurytmi m.m.

Livet på voksenstederne med arbejde og fritidsliv og selskabelighed og de livslange venskaber er ligeledes født ud af impulsen, at individ og fællesskabet er hinandens forudsætning, og fællesskabet opstår, når vi gør noget sammen.

I Marjatta har der altid været et stærkt fællesskab og samarbejde med forældrene og pårørende. Dette samarbejde er betinget af de pårørendes tillid til Marjatta og en oplevelse af, at Marjatta er bærer af en stærk social impuls. Her vil jeg gøre opmærksom på vigtigheden af den gode dialog i hverdagen, men også på de mange fælles arrangementer på de enkelte steder samt tidligere julemarked, som i dag er blevet forvandlet til Høstmarked.

Steiners impuls vil leve videre i fremtiden, hvis Steinerpædagogikken formår at forblive åben og nysgerrig på den verden vi lever i. At være i dialog med andre pædagogiske tanker og teorier, og på en inspirerende og dialogbaseret tilgang, at kunne formidle de tanker og det menneskesyn der ligger til grund for antroposofien.

Stig og det nye Idunhus

AF JENS HEGLI, FORSTANDER

Stig Nielsen har siden han var 9 år gammel boet på Marjatta. Først i Holte i 8 år, så flyttede Stig til Skovvænget i 1970. Fra 1978 til 1989 boede Stig i Nimah Naust huset. Stig var altid med når der blev bygget på Skolehjemmet. Børnehuset og Salen stod færdig i 1972 og Nimah Naust blev bygget i 1978.

I 1989 flyttede Stig til det nyerehvervede Vidarslund, der både var et nyt bofællesskab og et drivhusgartneri.

I 2007 blev Breidablik bygget og det var et hus som Stig skulle flytte ind

i. Stig fulgte nøje med i byggeriet fra tæt hold, om morgenen inden arbejde og igen om eftermiddagen når arbejdet på Gartneriet var slut. Det samme skete da Sagahus blev bygget i 2017 og igen da Heimdal blev bygget i 2022. Nu er vi ved at få bygget det nye Idunhus. Det er planlagt til at stå færdigt i foråret 2026. Stig følger stadig det nye byggeri, om morgenen og til middag. Stig er nu fyldt 72 år og slutter hver dag klokken tolv.

Stig glæder sig til at det nye hus er færdigt og til at følge med i hvem

der kommer til at flytte ind og ikke mindst glæder han sig til at vi skal holde rejsegilde og vi skal have en pølsevogn herud til Vidarslund og vi skal spise pølser og drikke cola.

Hvorfor skrive et hæfte om Helsepædagogik?

AF LÆGE TOMAS JOHANSEN

For halvdandet år siden blev Marjatta 70 år. For knapt 1 år siden kunne den helsepædagogiske bevægelse fejre sin 100 års dag. Helsepædagogikken, som er en væsentlig inspiration for det pædagogiske arbejde på Marjatta.

Sammenfaldet af de to store mærkedage blev for mig for nogle år siden, anledning til at tænke over, hvordan vi i dag forstår og anvender Helsepædagogikken. Hvordan står den i forhold til andre, nyere pædagogiske retninger? Hvad kan vi bruge fra Helsepædagogikken i vores tid og hvad hører en anden tid til og er mindre relevant for os i dag? Særligt to nyere pædagogiske retninger indenfor specialpædagogikken er i dag vel-etablerede standarder på andre skoler og institutioner, Neuropædagogik og Ro-skabende pædagogik (Low-Arousal pædagogik). De anvendes også på Marjatta, særligt sidstnævnte. Hvordan forholder Helsepædagogikken sig til dem og hvordan kan de virke sammen?

Sådanne spørgsmål ønskede jeg at gøre opmærksom på og belyse lidt – også for indirekte at blive tydeligere omkring hvad Helsepædagogik er og står for. Hvis ikke vi vedvarende arbejder med den pædagogiske retning Marjatta bæres af, kan det jo let ske, at vi forsøger os med nye pædagogiske tilgange og metoder uden helt at forstå hvordan de hænger sammen med det vi allerede har i Marjatta-pædagogikken. Eller uden en gennemtænkt plan for, hvordan de nye retninger skal komme elever og beboere til gavn.

Jeg har derfor i indledningshæftet forsøgt at give en introduktion til tankegangen bag Helsepædagogikken, så det kan blive tydeligere hvad vi skal integrere nutidens pædagogiske nyskabelser med. Og meningen var fra begyndelsen at lave en række af flere hæfter, som ikke var så omfattende og kunne belyse temaer fra Helsepædagogikken som vi bruger den i dag. De næste hæfter i serien har jeg skrevet på siden, når tiden er til det.

Men... selvom det alt sammen er vigtige ting, var det ikke den eneste grund til mit ønske om at lave en lille række af hæfter om helsepædagogik.

Albert Eman (1921-2010) grundlagde Marjatta i 1953. Han virkede sammen med sine medarbejdere fra begyndelsen helt og holdent ud fra Helsepædagogikken, som han formidlede på fornemteste vis og til stor gavn for de elever der kom til Marjatta. Ud over han var den første, der brød statens monopol på døgn-institutionsområdet for udviklingshandicappede børn, var han, endnu vigtigere, den første i Danmark der viste, at man med en helhedsbaseret tilgang og kunstneriske metoder kan give udviklingshandicappede børn en skolemæssig uddannelse. Hidtil havde kun de mest velfungerende i gruppen af udviklingshandicappede børn fået lov til at lære lidt. Ofte mest praktiske færdigheder, med henblik på de kunne blive nyttig og gratis hjælp f.eks. i landbruget eller i småjobs indenfor køkken, rengøring m.m.

Men hovedparten af udviklingshandicappede fik aldrig en skolemæssig uddannelse eller blev taget alvorligt som mennesker med udviklingsønsker og -behov. Det er utroligt at tænke på, at det kun er 70-75 år siden vi tænkte sådan i Danmark. Og endnu mere utroligt, at det specialpædagogiske establishment aldrig rigtigt har omfavnet den utrolige historie som ligger bag Marjattas tilblivelse – og bag introduktionen af den første veldefinerede og umiddelbart anvendelige specialpædagogik i Danmark. Men man kan ikke læse om ham nogen steder. Søgninger på Albert Emans navn giver ingen hits ud over hans egne hæfter og de omtaler der har været af ham her i Marjatta Bladet. 15 år efter hans død, lever hans banebrydende indsats for specialpædagogikken i Danmark kun i mindet hos alle os der kendte ham – og i Marjatta Bladets artikler.

Når man opretter et lille forlag, og dermed kan udgive hæfter eller bøger med ISBN-nummer, er der pligt til at indlevere 2 eksemplarer til Det Kongelige Bibliotek. Så det gjorde jeg. Nu findes der i hvert fald 2 små hæfter gemt for eftertiden, hvor Albert Eman, og hans indsats for Helsepædagogikken og Marjattas grundlæggelse og udbygning til gavn for elever og beboere, er belyst og omtalt. En "liden tue" der venter på de store læs(ere) engang kommer forbi og tager Albert Emans betydning for specialpædagogikkens historie i Danmark op. Og ellers kan vi jo selv tage initiativet... som så mange gange før i Marjattas historie.

I 2028 bliver Marjatta 75 år. I den forbindelse er der opstået et ønske om, at samle så mange indtryk af Albert Emans liv og virke som muligt. Billeder, historier, inspirationer, samarbejde osv.

Vi er i kontakt med flere af dem, som stod ham nær, men kunne ønske, at alle der stadig har erindringer, fotografier e.l. og ønsker at dele dem med henblik på en biografi, henvender sig.

Det kan være i form af små essays, eller blot oplevelser indtalt på telefon, som en lydbesked der kan udskrives.

Torben Olesen har påtaget sig, at stå for indsamlingen af materialet, kontakt ham gerne allerede nu på torbengolesen@hotmail.com eller på telefon 5171 3951.

Så kan vi skabe et billede af det menneske, der formede og udviklede Marjatta.

Praktisk Helsepædagogik - en skriftrække

Antroposofisk Helsepædagogik i Danmark

-Historie, udvikling og relation til andre
pædagogiske praksisser.

Vers mig her og vers mig der

BALDER ANDREAS EGHOLM – KLASSELÆRER I 8. KLASSE

Morgenvers, bordvers, startvers, slutvers, boldvers, aftenvers, vers, vers, vers. På Marjatta kan man blive udsat for rigtig mange vers og digte i løbet af en dag, men hvorfor dog egentligt det?

*I solens stråler står jeg op
af nattehvilens refleksioner
møder dagen frisk på ny
og livets lagte intentioner.
Lad mig være stærk og god.
Have kræfter, vise mod.
Hjælpe dem som hjælp behøver,
springe til hvor andre tøver.
Sammen er vi meget mer,
når vi står i kredsen her,
8. klasse – ja vi er.*

Sådan lyder det vers som jeg har lavet til min klasse i år. Hver formiddag står vi i kreds med armene krydsede over brystet og fremsiger verset. Bag-efter går vi direkte i gang med den motoriske del af hovedfagstimen. Men nu er vi allerede sprunget for langt frem på dagen. I børnegruppen Bøgen fortæller Anniqa at børnene og medarbejderne samles i sofaerne i stuen inden morgenmaden. Når alle er faldet til ro, siger et af børnene værsø, og man sætter sig over til bordet, hvor der bliver sagt bordvers inden måltidet går i gang.

*Jorden har os brødet givet
I sollyset modnes hvad jorden os giver
solen har det skænket livet
så modnes i guddommens lys
kære sol, kære jord,
menneskets voksende sjæl.
takken i vort hjerte bor.*

Efter morgenmaden går turen mod skolen, hvor skoledagen starter med morgensamling. Efter et stykke morgenmusik, som vi lytter til, er der et fælles vers, som skifter et par gange om året og til sidst en ugentlig morgensang, inden vi ønsker alle en god morgen og går ind i klasseværelserne.

Herefter følger hovedfag og siden fagtimer, hvor nogle har startvers og slutvers. I nogle timer laves der boldøvelser, som følger rytmen i et boldvers, der reciteres, laves stavrim og meget mere.

Vers kan være med til at ramme dagen ind. Det ugentlige lærermøde starter og slutter fx med et vers, så vi ved hvornår vi skal være seriøse, men som også kan give os lidt af det, der går udover alle de praktiske og pædagogiske overvejelser og beslutninger vi skal igennem.

At have et overskueligt og forudsigeligt liv er noget af det, som gør børn (og voksne) i stand til at lære nye ting. Nyere forskning kalder det guldlok princippet. Det meste i et barns dag skal være gentagelser, så det er trygt og så skal der være lidt nyt, så det kan udvikle sig. Er der for meget ensformigt, kommer man til at kede sig. Er der for meget nyt, skaber det usikkerhed som fjerner barnets overskud til at gøre sig erfaringer og lære noget nyt.

Nogle vers kan man måske kalde for en slags bønner eller forbønner. Ikke at de nødvendigvis skal have noget med en gud at gøre, men mere fordi de kan være med til at skabe andagts-stemning. En stemning, hvor man får en indre ro, så man kan blive betaget af verden og blive fyldt sjæleligt og følelsesmæssigt op. Det er en stemning, som også kan opleves, når man fx hører et stykke smukt musik eller ser en specielt flot solopgang.

I Bøgen bruger de aftenvers, når børnene bliver lagt i seng. Jeg har lavet personlige vers til nogle af mine elever som også bliver brugt som deres aftenvers.

*Havets store blanke flade
Spejler alle himlens skyer
Bølger bryder vandets stilhed
Ind mod kystens stene stryger.
Jeg står her i Verdensstrømmen
Væver med i bølgedansen
Mine tråde fanger solens
Bliver et med stråleglansen.
August siger jeg, jeg er
Og Nu er jeg lige her
Er et menneske på jord
I det store Verdenskor*

Anniqa fortæller at flere af de unge virkelig ser frem til deres aftenvers og at de falder til ro når verset læses op for dem. I versene er der ord og vendinger, som den enkelte nok ikke umiddelbart forstår. Men jeg har ikke kun skrevet verset til det menneske, som først møder mig. Det er også skrevet til potentialet, til menneskets sunde kerne, det hele menneske. Her behøver man ikke at tale igennem bevidstheden, for at det bliver taget imod. I og med at den enkelte finder ro og ser frem til at få læst sit vers op, er der i hvert fald noget som lander i personen. Om end ikke mere end at det er en nærværende og omsorgsfuld situation at få sagt sit vers højt for sig. Da jeg bragte emnet vers op på klasselærernes fælles forberedelse kom der næsten en bølge af begejstring imod mig.

”Vers kan være en indledning til samtaler med de større elever. Fx om verdensrummet og følelsen af at være

lille mig i det enorme univers”.
”Når man leger med ordene, hjælper det sprogets udvikling”.
”Vi kan udvide vores ordforråd gennem recitation – ellers bliver vores og elevernes ordforråd indskrænket”.
”Sange kan noget af det samme som vers, men de rammer et andet sted i hjernen”.
”Nogle vers fodrer at man holder en positur, andre vers skal akkompagnere af en bevægelse”.

*Må jeg skal jeg vil jeg
(siges mens der går baglæns)*

*Jeg må jeg skal jeg vil
(siges mens der går forlæns)*

”Nogle vil være meget usikre på at gå baglæns for så at gå meget hurtigt forlæns. Her kan man øve at holde et jævnt langsomt tempo. Der er også nogen, som har bedst at starte med at gå forlæns.”

Denne lille øvelse minder i øvrigt meget om min oldemor Rosas motto; jeg vil, jeg kan, jeg skal.
Vers kan også understøtte forskellige emner i undervisningen. Det følgende vers lavede jeg til en geografiperiode om Island. Hver linje består af fire daktyler, lang kort kort og ender med en spondæ, lang lang. Denne versefod er ikke så langt fra heksameter som oldtidens grækere brugte til deres epos, fx Odysseen. Heksameter består af fem daktyler og en forkortet daktyl eller spondæ til sidst.

Prøv selv at læse verset højt, hvor du virkelig følger rytmen og lægger ekstra betoning på de lange stavelser.

*Gletsjer og gejser er isen der kæmper mod ilden.
Jorden den revner så sneen den smelter og koger.
Lavaen flyver og flyder fra urdybets munding.
Skaber de klipper som rejser sig stolt ud af havet.*

*Her laver vinden en storm i det ensomme landskab.
Fugle og fæ søger læ bagved vældige klipper.
Fiskene fanges på havet og hænges til tørre.
Spises når vinteren kommer med buldrende mørke.*

*Her bor der alfer i bjergenes talrige huler.
Mennesker bor ved de græsfyldte dale og fjorde.
Højt imod nord i det klare og kolde Atlanten.
Der ligger øen og landet som kendes som Island.*

Et fag hvor vers især er vigtigt, er eurytmien. Som man kan læse ud af navnet er rytme en vigtig del af faget, men billederne i verset er også vigtige sammen med musik. Vores eurytmilærer Polina tog ovenstående vers med ind i undervisningen og arbejdede med en mindre del af det.

Når man siger en ordlyd opstår der bevægelser i munden. I eurytmien tilstræber man at overføre disse bevægelser til resten af kroppen. Ligesom at vers kan være med til at udvide vores ordforråd, kan man også bedre smage på sproget når det er organiseret. Det gør verset - og eurytmien forstærker denne organisation. Det kan fx være svært for nogle elever at udtale et ord, men kommer den eurytmiske gestik med, kan de pludselig sige ordet.

Polina fortæller at hun i de yngre klasser mest har fokus på versets rytme, mens det i de større klasser er vigtigere med billederne og stemningerne i verset eller digtet. I de mindre klasser arbejder de også mest med jambe, en let betoning efterfulgt af en kraftigere betoning – fx som i ordet *figur*. I de større klasser er det mere daktyl eller modbilledet anapest, kort kort lang, som der bliver arbejdet med. I forbindelse med eurytmien er det også interessant at fundere over, hvorfor forskellige ord har bestemte lyde. Hvorfor hedder det en larve og ikke en tarve. Det kan jo være at hvis man kunne gå langt nok tilbage i etymologien fandt ud af at ordet er opstået ud af en tilfældighed, men det kan også være at lyden i ordet spejler en kvalitet i forhold til

det som ordet beskriver. Den kvalitet kan også være forskellig fra kultur til kultur. Tag fx drue som på tysk er traube, engelsk grape og spansk uva. Prøv virkelig at artikulere de fire ord, som betyder det samme, men har vidt forskellige kvaliteter, når de udtales. I arbejdet med verset om Island er der stor forskel på om lavaen flyver eller flyder. Man kan godt få fornemmelsen af hvordan ordet flyver gerne vil bevæge sig op og udad i munden imens ordet flyder meget mere synker ned i underkæben. Eurytmien kan bringe denne fornemmelse ud i hele kroppen så den bliver tydeligere for den som gør eurytmi og dermed har mulighed for at forbinde sig mere med sproget.

Inden jeg når til afslutningsverset, som er skrevet af Rudolf Steiner, er det som voksen også værd at tænke på at man nogen gange skal trække verset ind i bevidstheden. Man kan let komme til at sige det samme vers på helt samme måde hver gang, det kan være rigtig godt, men nogle gange er det også godt at ændre hvor man ligger trykkene, ens volumen, om man siger det for sig selv eller til nogle andre. Dermed kan man pludselig opdage aspekter af verset som man ikke tidligere har bidt mærke i. Tager man vers seriøst, kan deres virkning være stor, både for en selv og dem omkring en. Og overvej så til sidst om der ikke er plads til et enkelt lille vers mere i jeres liv, fx imens I kører i bil til arbejde, rører rundt i havregrøden eller skal til at sove.

*Ren som det pure guld
Fast som et klippefjeld
Helt lutret som krystal
Sådan ønsker jeg min sjæl.*

Farvel og hav en rigtig god dag.

Marjattabladet siger TAK til Dorte Bruhn

AF REDAKTIONSMEDARBEJDER TORBEN OLESEN

Dorte for ca. 12 år siden startede du på Marjatta, og nu har du valgt at gå på pension. - Vil du fortælle lidt om dit arbejdsliv på Marjatta og om dine fremtidsplaner.

Ja tak, det vil jeg gerne.

Jeg bor i Præstø. Jeg er udlært på en socialforvaltning i Præstø kommune, jeg var i mange år annonsekonsulent på et dagblad og lige inden min tid på Marjatta, arbejdede jeg som fritidssekretær i Stevns kommune. Så det har været meget forskellige opgaver, som alligevel har givet mig et fundament for at løse de mange forskellige opgaver for Marjatta. Som de fleste mennesker der bor i Præstø, kendte jeg til Marjatta på afstand.

En fin rød bygning man kunne se fra vejen. Det viste sig så at være så meget mere. En dag så jeg, at man søgte en sekretær og det responderede jeg på og fik stillingen

Da jeg første gang parkerede bilen og gik op mod bygningerne, kunne jeg bare mærke, at her skulle jeg være, og hver dag siden når jeg er mødt ind, er jeg lige standset op og har kigget ud over vandet med taknemmelighed. Marjatta er et fantastisk sted at arbejde, den ro der hersker på stedet, og som mange besøgende nævner, er speciel. Marjatta er også vokset en del i den tid, jeg har været her, og tingene går hurtigere nu, der er kommet flere krav til dokumentation, både for pædagoger og administration.

Ja, du har jo haft dit virke i administrationen, inden for hvilke områder har det været?

Jeg plejer at sige, at jeg laver alt det, de andre ikke laver! Jeg har jo mit kontor lige inden for døren, hvor næsten alle kommer forbi, og min dør har for det meste stået åben. Det betyder, at det har været nemt lige at stikke hovedet indenfor og spørge om et eller andet, eller bede mig videreformidle en oplysning.

Jeg er sekretær, i særlig grad for Skolehjemmets ledelse med alt hvad det indebærer af skriftlig kommunikation, derudover er jeg med til at redigere Marjattabladet, og er den der samler stoffet sammen og prøver at holde styr på det, det gør også, at jeg har kontakt med alle afdelinger i Fællesskabet. Derudover er jeg med til at arrangere høstfester og festivaler, det giver mig en god kontakt med pårørende og samarbejdspartnere, så tager jeg mig af Marjattas hjemmeside og Facebook profil.

Noget af det der gør Marjatta anderledes end så mange andre arbejdspladser, er alle de forskellige mennesker der kigger indenfor på kontoret, ikke mindst beboere og det er rigtig hyggeligt at også jeg får lov til at følge med i deres liv og hverdag, det er berigende for mig og mine kollegaer. Der har aldrig været to dage der var ens, jeg har aldrig vidst, når jeg startede arbejdsdagen hvordan den ville ende, en sådan arbejdsdag skal man kunne rumme og lide, det passer mig fint.

Når jeg har siddet på dit kontor i en eller anden anledning, har jeg bemærket, at en beboer eller medarbejder lige har stukket hovedet ind, og du har aldrig ladet dig mærke med, at det på nogen måde var forstyrrende?

Det har heller ikke været forstyrrende, for når alt kommer til alt, så er det beboerne, vi er til for, også os der arbejder i administrationen. Der er nogen af beboere der kommer mere fast forbi og henter post eller kigger efter pakker. Andre kan vi bare følge i deres liv omkring os.

En del år sad jeg som arbejdsmiljørepræsentant og kunne derigennem følge arbejdsituationer for medar-

bejderne, det har givet mig mulighed for bl.a. at kunne sætte mig ind i arbejdsituationer, hvor det til tider har krævet en ekstra indsats fra medarbejderne bl.a. kan der være brug for at snakke en hændelse igennem, for på den måde, at få den lagt bag sig, det har også været en del af mit arbejde, som jeg håber har været til gavn for medarbejdere og også har været givende for mig.

Nu står du så overfor et nyt livsafsnit som pensionist Dorte, er det noget du ser frem til?

Ja det er jo heldigvis noget jeg selv har valgt at forlade arbejdsmarkedet nu, hvor jeg stadig har energi til at være aktiv. Vi har en sejlbåd, som vi glæder os til at bruge noget mere. Det at kunne sejle efter vejret og ikke kun efter weekender og ferier. Jeg har mange fritidsinteresser i kreativ retning, som jeg ikke har kunne dyrke i det omfang jeg har haft lyst til og som jeg glæder mig til at få mere tid til nu. Der er også tre børnebørn og en mere på vej, som jeg glæder mig til at se mere til, så jeg tænker ikke at jeg kommer til at kede mig.

Det lyder rigtig godt Dorte, Marjattabladets øvrige redaktion siger god vind fremover og tak for de mange års samarbejde omkring Marjattabladet, og tak for den store indsats du har lagt i hvert eneste nummer.

'ULDHYTTEN'

Peder og Susanne, som har fået butikken 'Uldhytten' henne på Strandvejen næsten ved vores Bondegård, inviterede 6. kl. til forårets fåreklipping i onsdags. Vi havde vores pause frugt og vand med derhen og gik den dejlige tur langs fjorden i solskin – små 4. km frem og tilbage. Vi har set det før og det var et dejligt gensyn og nu fik vi frisket op hvor ulden kommer fra, har haft det i hænderne og vi ved jo også hvad man kan bruge den til fra håndarbejdsundervisningen med filtning, syning, strikning mm.

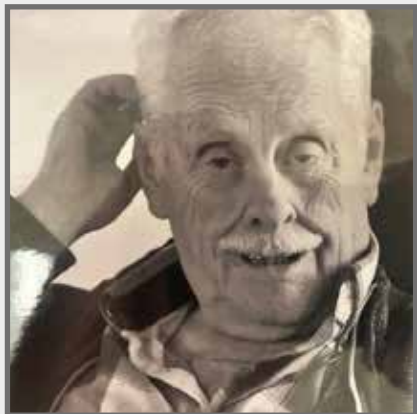
Hilsen 6. kl. samt Gertie og Sandra.

Du kan følge Marjattas interne specialskele på Facebook og Instagram.

Mindeord

Troels Bøttger Sørensen.
21. februar 1949-13. september 2024

Troels kom til Marjatta i 1964 og flyttede til Vidarslund i 1989. I alle årene arbejdede han først på Gården og nød arbejdslivet blandt gårdens dyr og det arbejde der passede til ham. og siden 1989 og helt frem til at hans ben ikke længere magtede at tage ham ned til Gartneriet, arbejdede han der, med at pudse haveredskaber, spise dagens pære og nyde sin formiddagskaffe.

Tak for det gode selskab.

Walter Morweiser 11. oktober 1953-28. oktober 2024.

Walter blev født d. 11. oktober 1953 som eneste barn til Else Morweiser. Walter gik som barn i skole på Vidarskolen fra 1961 til 1967 og i 1968 blev han optaget på Marjatta og flytter på Skovvænget. 78 flytter han til Nimah Naust huset og i 1988 flytter Walther til Vidarslund.

Som helt ung arbejder han på frilandsgartneriet og senere på musik-instrumentværkstedet og keramik i Snesere. I 2000 skifter han arbejde til Sofiegårdens Værksteder. Til sin død har han arbejdet nedsat tid på Bredeshave.

Tak for indsatsen

Pia Nisker Født 23.09 1960. Død 30.6 2024 (63 år)

Pia kom til Marjatta i 1971. I 1996 flyttede Pia til Sofiegården og i 2014 flytter Pia ind i Mariahaven. Her formåede Pia med sin appetit på livet og på sin helt egen facon at sætte sit præg på Mariahavens hverdag. Pia deltog meget gerne i fællesskabs arrangementer, hvor hun bidrog med sit nærvær.

Pia gik på pension i 2023 efter mange gode år på Sofiegårdens værksteder, hvilket var en stor og vigtig del af Pias liv.

Æret være Pias minde!

Rasmus Rulykke.
Født 12.05 1973. Død. 08.11 2024 (51 år)

Rasmus blev optaget på Marjatta i 1981. I 1996 flyttede Rasmus til Sofiegården og i 2014 flytter Rasmus ind i Mariahaven. Her formåede Rasmus med sit dejlige væsen og glæde for musik at sætte sit præg på Mariahavens hverdag. Rasmus deltog meget gerne i fællesskabs arrangementer og til festivaler.

Rasmus arbejdede helt op til sin død på Sofiegårdens værksteder, hvilket var en fast del af Rasmus' dagligdag.

Æret være Rasmus' minde!

Kjeld Anders Ørbech.
Født 25.08 1948. Død 07.03 2025 (76 år)

Kjeld flyttede ind på Marjatta i 1966 hvor han bl.a. boede på Skovvænget. Herefter flyttede Kjeld til Sofiegården, hvor han de sidste 10 år af sit liv boede i Mariahaven og inden dette på Odliegården.

Kjeld var meget selvbevidst og klar og tydelig i at melde til og fra i livet.

Kjeld var videbegærlig og havde en stor alsidig viden, som han gerne delte med dem omkring ham. Han deltog meget gerne i højtlesning i Mariahaven sammen med sin højtelskede kat.

Kjeld havde sit arbejdsliv på Snesere værkstedet indtil han valgte at gå på pension. Herefter blev dagene brugt i Mariahaven med bl.a. den obligatoriske og vigtige formiddagskaffe.

Æret være Kjelds minde!

Brian Myra-Frederiksen.
Født d. 20.07.74 og død 26.05.25

Brian var søn af Anni og Hans Ib og storebror til Line, kom til Marjatta som dagselev de første år, og som 11 årig flyttede han ind på Skolehjemmet. Som voksen flyttede han til Vibehuset på SampoVig, hvor han boede frem til sin død, 50 år gammel.

Brian var vellidt og elsket af alle omkring ham. Med sin varme humor, og store imødekommenhed bød han alle velkommen.

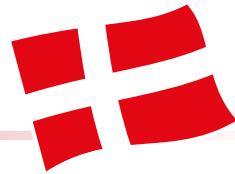
Brian holdt meget af at spille på sit el-klaver, helt frem til det sidste. Han spillede gerne julemusik og fik alle til at synge med. Vi vil mindes Brian med taknemmelighed over, at netop vi fik lov til at være i hans liv.

Æret være Brians minde!

Morten Lemke 70 år

Den 11. januar 2025 fyldte Morten Lemke 70 år.

Dagen blev fejret i Damgårdshus med smørrebrød, lagkage og boller, sammen med Bror Henrik, Henriks søn Jesper, husets øvrige beboere, Ejvind der kører Morten til og fra arbejde og Ea en tidligere medarbejder; alle sammen mennesker der betyder meget for Morten.

Morten kom til Marjatta i Holte i 1966 som 11årig. I starten af 70'erne flyttede Morten med til Skovvænget i Tappernøje, senere til NNH og i 1994 til Damgårdshus hvor han stadig bor.

Mortens bror Henrik kommer meget i Damgårdshus. Han og Morten har et meget kærligt forhold, hvor de bl.a. hygger sig med at bage brød, lave mad og is, Morten har altid været glad for at bruge sin ismaskine og sin røremaskine i huset sammen med Henrik, til stor fornøjelse for

alle i huset. Tit tager de en tur rundt i omegnen. Disse ture involverer ofte et smut på McDonald eller andre fastfoodrestauranter; det er lige noget for Morten.

I weekender og ferier tager Morten ofte med sin bror og familie til sommerhuset på Avernakø. Dette har været deres samlingssted i mange, mange år. Grundet faderens job som officer, har Mortens barndomshjem rykket rundt til forskellige byer i verden, mens sommerhuset på Avernakø altid har været en tryk og velkendt base.

På Avernakø elsker Morten bl.a. at bruge tiden i sit drivhus, på langs på en drømmeseng. Tidligere har han haft båd med sin bror som de har sejlet til Fåborg i. De to brødre har igennem årene også været til adskillige koncerter sammen. Morten har

en stor samling af musik, som holdes opdateret sammen med Henrik.

Morten er vild med balloner i alle farver, hos Henrik har han en unik samling og intet kan glæde ham som en pakke nye balloner. Morten er også rigtig glad for spegepølse, helst godt krydret. Morten holder af gode gåture og efterfølgende at høre musik i fred og ro med en kop kaffe. Morten er et utroligt rart menneske. Han er meget vellidt af alle sine bofæller og kollegaer på værkstedet i Næstelsø. Særligt hans grineanfald får alle i godt humør.

OPSLAGSTAVLEN

Høstmarked

Søndag den 14. september kl. 10-16
På Bredeshave, Strandvejen 11, 4733 Tappernøje

JUBILÆER PÅ MARJATTA

25 ÅRS JUBILÆUM:

Kirstine Dorthea Bagge Frimann, Ernæringsassistent

Huw Wyn Griffiths, Omsorgsmedhjælper

Annerose Schiller Stokholm, Lærer/overlærer

Marianne Juul Bruun, Døgninstitutionsmedhjælper

Arne Jon Madslund Hansen, Omsorgsmedhjælper

Mette Arvad Jensen, Omsorgsmedhjælper

Laura Hauballe Jensen, Pædagog

INVITATION til pårørendedag

LØRDAG D. 25. OKTOBER 2025 KL. 10-16

Bredeshave, Strandvejen 11, 4733 Tappernøje

TEMADAG OM HELSEPÆDAGOGIK

- På denne dag vil deltagerne få viden om og indsigt i Helsepædagogikken herunder eksempler på udfordringer og styrker i de Helsepædagogiske tilgange og metoder.
- Efter frokost vil vi i mindre grupper drøfte de muligheder og udfordringer vi kan opleve omkring Helsepædagogik. Der vil blive stillet en række spørgsmål til denne drøftelse, der tager udgangspunkt i formiddagens oplæg.
- Dagen slutter med en opsamling for hvor der bliver lejlighed til at dele nogle af de tanker, følelser og behov drøftelserne har givet anledning til. Tilbagemeldingerne fra gruppedrøftelserne vil efterfølgende blive samlet til brug for det fremtidige samarbejde mellem medarbejdere og pårørende.

PROGRAM:

Kl. 10.00 Velkomst v/ Mette Schmidt

Kl. 10.15

1. Værdibaseret pædagogik, personalepolitik og organisering v/ Bernhard Schmitz

2. Belysning af Helsepædagogikkens tilgange og metoder v/ Tomas Johansen

3. Oplæg om de pædagogiske udfordringer og dilemmaer i relation til Helsepædagogikken v/
Mette Ryom-Røjbek og Lasse Jeppesen

Kl. 12.30 Frokost

Kl. 13.15 Gruppedrøftelser ved caféborde. Der serveres kaffe og kage.

Kl. 15.15 Opsamling i plenum.

Tilmelding: Der sendes en særskilt mail senere, hvor der bliver mulighed for at tilmelde sig.

**På planlægningsgruppens vegne Mette Schmidt,
forperson for Ristolahavens lokalråd og pårørende.**